

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ČESKO-NĚMECKÝCH AREÁLOVÝCH STUDIÍ A GERMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
MÍSTNÍ AGENDA 21 (V RÁMCI ČESKÉ REPUBLIKY)

Vedoucí práce: Ing. Petra Pártlová, Phd.

Autor práce: Eva Doupovcová

Studijní obor: Evropská teritoriální studia – ČR a německy mluvící země

Ročník: 4

2014

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 29. dubna 2014

.....
Eva Doupovcová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych zde poděkovala Ing. Petře Pártlové, PhD. za odborné vedení mé bakalářské práce.

Dále děkuji Mgr. Michalu Novotnému, koordinátorovi místní Agendy 21 ve Strakonících a Ladě Haškové, starostce obce Horosedly, za cenné rady.

ANOTACE

Práce se věnuje problematice trvale udržitelného rozvoje a programu místní Agendy 21 v obecném přehledu i v konkrétních podmínkách České republiky. Teoretická část je zaměřena na dokumenty, instituce a principy udržitelného rozvoje a také na obecné informace o místní Agendě 21. Je zde definován pojem udržitelný rozvoj, jeho základní pilíře a také kritéria místní Agendy 21. Praktická část práce analyzuje a následně zhodnocuje a porovnává vybraný indikátor udržitelného rozvoje. Na základě výsledků jsou samostatně porovnávány 2 obce v Jihočeském kraji. Součástí práce jsou přílohy pro doplnění informací.

KLÍČOVÁ SLOVA: trvale udržitelný rozvoj, místní Agenda 21, pilíře udržitelného rozvoje, principy udržitelného rozvoje, kritéria místní Agendy 21

ANNOTATION

The work deals with issues of sustainable development and the programme of local Agenda 21 in general overview and in specific conditions of the Czech Republic. The theoretical part concentrates on documents, institutions and principles of sustainable development and also on general information about local Agenda 21. It defines the term 'sustainable development' and its basic pillars as well as standards of local Agenda 21. The practical part analyses and subsequently evaluates and compares selected indicator of sustainable development. On the grounds of results two localities in South Bohemia are individually compared. The integral parts of the work are the attachments for additional information.

KEY WORDS: sustainable development, local Agenda 21, sustainable development pillars, sustainable development principles, local Agenda 21 standards

OBSAH

OBSAH	5
ÚVOD a CÍL PRÁCE	8
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	10
LITERÁRNÍ PŘEHLED A REŠERŠE ZDROJŮ	12
1. Trvale udržitelný rozvoj.....	12
1.1. Pojem trvale udržitelný rozvoj	12
1.2. Mezinárodní koncepty a dokumenty TUR.....	12
1.2.1. Mlčící Jaro.....	12
1.2.2. Římský klub	13
1.2.3. Stockholmská konference.....	14
1.2.4. Brundtland report	15
1.2.5. Deklarace z Ria	15
1.2.6. Summit tisíciletí	16
1.2.7. Světový summit.....	17
1.3. Základní pilíře TUR	17
1.3.1. Pilíř ekonomický (prostředek prosazování TUR)	17
1.3.2. Pilíř sociální (cíl TUR).....	18
1.3.3. Pilíř ekologický (základ TUR)	18
1.4. Principy TUR	19
1.5. Indikátory TUR.....	20
1.5.1. Indikátorové sady a ekologická stopa	21
1.6. Základní dokumentace v rámci EU	23
1.7. Implementace TUR v České republice.....	24
1.8. Národní instituce a organizace	25

2. Místní Agenda 21	28
2.1. Pojem MA21	28
2.2. MA21 a vztah k veřejné správě.....	28
2.3. Kritéria MA21	28
2.4. Kategorie MA21	29
2.5. Zapojení do MA21	31
2.6. Základní dokument MA21	31
2.7. Složky procesu a organizační zajištění MA21	33
METODIKA a HYPOTÉZY	36
PRAKTICKÁ ČÁST PRÁCE	37
3. Efektivnost MA21 v malých obcích do 2000 obyvatel	37
3.1. Zapojení obcí do 2000 obyvatel.....	38
3.2. Dotazník – Efektivnost MA21 v obcích do 2000 obyvatel.....	39
3.2.1. Sumarizace výsledků dotazníku	45
3.3. Případová studie – obec Horosedly	46
3.3.1. Představení obce.....	46
3.3.2. Ekologické aktivity obce	46
3.3.3. Ekologická stopa, biokapacita.....	47
3.3.4. SWOT analýza obce Horosedly	49
3.3.5. Bilance zapojení Horosedel do MA21	50
4. Efektivnost MA21 v obcích nad 10 000 obyvatel	52
4.1. Případová studie – město Strakonice	53
4.1.1. Představení města	53
4.1.2. Ekologické aktivity města	53
4.1.3. Ekologická stopa, biokapacita	55
4.1.4. SWOT analýza města Strakonice	57

DISKUZE a VÝSLEDKY	60
ZÁVĚR	61
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	62
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	67
SEZNAM PŘÍLOH	68

ÚVOD a CÍL PRÁCE

Myšlenka a možnosti praktické aplikace trvale udržitelného rozvoje je v současnosti velice známým a moderním tématem, o kterém se v posledních letech hojně diskutuje nejen ve vědeckých kruzích, ale je také již pevnou součástí politik mnoha států a jiných nadnárodních celků. Na tento problém je vynakládáno mnoho finančních prostředků a jsou zpracovávány koncepty dlouhodobé udržitelné ochrany přírody na všech úrovních (národní, nadnárodní i lokální).

Trvale udržitelný rozvoj a jeho užití v praxi je také součástí politiky Evropské unie, jejímž současným cílem je zkvalitňování a zvyšování aktivity států a jejich občanů v této oblasti. Limity znečišťování přírody, státní sankce a nakládání s odpady jsou pouze částí politiky udržitelného rozvoje. Prioritou je aktivní zapojení obyvatel do tohoto procesu a také jejich vzdělávání, které v současnosti probíhá již na základních školách, protože péče o životní prostředí přispívá ke zvýšení kvality života obyvatel, přidává na atraktivnosti a lze ji považovat za jeden ze znaků moderní společnosti.

K předpokladům důsledné a koordinované cesty k udržitelnému rozvoji jsou projekty na místní úrovni. Vzhledem k individualitě každého místního celku se řešení problémů s životním prostředím odráží ve vytváření specifických projektů. Ty pomáhají ve zlepšení komunikace mezi občany a institucemi.

Na základě výše uvedených informací, faktů a poznatků byl stanoven i cíl práce. Cílem literární části a rešerše je obsáhnout nejdůležitější mezinárodní i národní dokumenty a instituce a obsáhnout tak vývoj a zaměření trvale udržitelného rozvoje, jako podkladu pro další ekologické snahy. Dalším záměrem je zmapovat obecná fakta o místní Agendě 21, kde je uvedeno jaké subjekty a pod jakými podmínkami se mohou programu účastnit.

V praktické části práce je cílem analýza a syntéza informací o praktické aplikaci místní Agendy 21 v případových studiích. Následuje analýza a výpočet vybraného indikátoru

udržitelného rozvoje a SWOT analýza, která zde představuje zmapování ekologické situace vybraných municipalit Jihočeského kraje.

Teoretická část je rozdělena do dvou hlavních oblastí, které odpovídají tématu práce. První oblast je koncipována do 4 oblastí: trvale udržitelný rozvoj jako součást mezinárodních a národních dokumentů a institucí a jeho vývoj, základní pilíře udržitelného rozvoje a indikátory a indikátorové sady rozvoje. Nejdříve se budu zabývat proměnou a vývojem pojmu udržitelného rozvoje v dokumentech, které vznikly na setkáních nadnárodních organizací a to proto, že určovala současnou podobu a směřování pojmu.

Druhá kapitola teoretické části je zaměřena na místní Agendu 21, především pak na vztah MA21 k veřejné správě, kritéria, na kategorie zapojení a vznik základního dokumentu.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

A21 - Agenda 21

ČR - Česká republika

EEA - Evropský hospodářský prostor

EUROSTAT - Statistický úřad Evropských společenství

ECI – Evropské společné indikátory

EU - Evropská unie

ISSaR - Informační systém statistiky a reportingu

IUCN - Mezinárodní svaz ochrany přírody

MA21 - Místní Agenda 21

MMR - Ministerstvo pro místní rozvoj

MŽP - Ministerstvo životního prostředí

NSZM - Národní síť zdravých měst

OECD - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OSN - Organizace spojených národů

PSP ČR - Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky

PS RVUR - Pracovní skupina Rady vlády pro udržitelný rozvoj

RVUR - Rada vlády pro udržitelný rozvoj

TIMUR - Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj

TUR - Trvale udržitelný rozvoj

UNEP - Program OSN pro životní prostředí

WSSD - Světový summit o udržitelném rozvoji

LITERÁRNÍ PŘEHLED A REŠERŠE ZDROJŮ

1. Trvale udržitelný rozvoj

1.1. Pojem trvale udržitelný rozvoj

Pojem trvale udržitelného rozvoje (dále TUR) se poprvé objevil v roce 1972 v britském časopise *The Ecologist*. Odpovídajícími cizími termíny jsou „sustainable development“, (německy „Nachhaltige Entwicklung“, francouzsky „développement durable“). (Markvart, 2000, s. 5)

Existuje mnoho definic TUR a všechny mohou být vnímány subjektivně a vyloženy rozdílným způsobem. Podle právního řádu ČR dle článku 17/1992 Sb., §6 je trvale udržitelný rozvoj výstižně definován: „*Trvale udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.*“ (MŽP, 2008 – 2014, Zákon o životním prostředí)

Definice tedy podněcuje k uvědomění si následků krátkodobého lidského jednání vůči svému okolí, které může být pro současné generace příznivé, avšak z dlouhodobého hlediska může mít na budoucí generace negativní dopad. Udržitelný rozvoj je zastřešujícím termínem pro všechny oblasti lidské činnosti od úrovně nadnárodní, až po úroveň místní. (Remtová, 1996, s. 42)

1.2. Mezinárodní koncepty a dokumentace TUR

1.2.1. Mlčící Jaro

Téma ochrany přírody nebylo ničím novým již v 19. století.

Dokazuje to nejen založení nového vědního oboru, ekologie, německým biologem Ernstem Häcklem, ale také i nová oblast zájmu vědců a biologů – ochrana životního prostředí, související s rozsáhlou devastací přírody a následnými přírodními katastrofami. Příkladem mohou být uvedeny prašné bouře („dust bowls“), které řádily v USA ve 30. letech nebo proslulý londýnský smog, jehož působením zemřelo ve Velké Británii mnoho lidí (odhady uvádějí okolo 8000 obětí). (Moldan, 2009, s. 88)

Na nebezpečí změny přírodních pochodů a jejich projevů upozornila biologka Rachel Carsonová ve své knize *Mlčící jaro* v roce 1962. Dílo dramaticky zapůsobilo na tehdejší americkou společnost hlavně tématem neopatrného užívání pesticidu DDT. Za svou práci se R. Carsonová dočkala pozitivních reakcí, ale i kritiky za šíření zbytečné paniky mezi občany. Přesto se *Mlčící jaro* stalo základním podnětem zákazu užívání DDT ve Spojených státech a to znamenalo příslib změny v postoji k životnímu prostředí. (Moldan, 2003, s. 22)

1.2.2. Římský klub

70. léta 20. století jsou spojen s diskuzí o trvale udržitelném rozvoji, kdy se v tomto období průmyslově rozvinuté státy hojně zaobírají tématem ochrana životního prostředí a jeho zachování v dlouhodobé perspektivě. Vlády i instituce si v této době začínají uvědomovat, jaký dopad má devastace životního prostředí a jaký je její vliv na lidskou populaci a na omezené přírodní zdroje planety. Počátkem takových diskuzí bylo založení tzv. „Římského klubu“ v roce 1968. Původcem myšlenky této nevládní instituce je Aurelio Paccei, který v Římě (odvozen název organizace) uspořádal diskuzi 30 evropských vědců a podnikatelů vystupujících jako samostatné osoby, aby nestranně a s nadhledem zhodnotili situaci životního prostředí v globálním měřítku a pokusili se odhadnout budoucí vývoj.

Výsledkem byla zpráva „Meze růstu“ od D. H. Meadows a kolektivu z roku 1972 neboli také „První zpráva Římského klubu“, která byla publikována ve spolupráci s předními vědci z britského Massachusetts Institute of Technology. Při analýze hospodářského vývoje mezi lety 1900 – 1970 na základě počítačového modelu se zde ukázalo, že zároveň s exponenciálním růstem hospodářství se úměrně zvyšuje zátěž životního prostředí, jeho znečišťování i čerpání omezených zdrojů surovin. Proto vydali prostřednictvím „Meze růstu“ varování světu, před katastrofou způsobenou zamořením prostředí a vyčerpáním zdrojů. (Stehlík, 2000, s. 130 – 133)

Po shrnutí výsledných analýz došli autoři ve zprávě *Meze růstu* k těmto závěrům:

1. Pokud bude v následujících letech stále stejným tempem růst populace, kontaminace životního prostředí, průmysl, čerpání přírodních surovin a produkce potravin, dosáhne lidstvo svého stropu v mezích růstu během sta let.
2. Růst těchto položek je změnitelný a lze připravit protiopatření a zároveň přitom uspokojit materiální potřeby každého člověka na Zemi.
3. Čím dříve se začne pracovat na nápravě, tím je větší šance na dosažení udržitelnosti. (Nátr, 2005, s. 44)

1.2.3. Stockholmská konference

První konferencí o životním prostředí, která se zabývala globálními problémy, byla Stockholmská konference v rámci Valného shromáždění OSN o lidském životním prostředí z roku 1972. Byla zahájena 5. června a tím se tento den stal Mezinárodním dnem životního prostředí a jejím mottem se stala věta „Only One Earth“ (Pouze jedna Země). Poukázala na konkrétní problémy a požadovala analýzu příčin a důsledků znečištění. Dále požadovala začlenit ochranu životního prostředí do institucionálního systému jako součást politiky zemí. (Mezřický, 2005, 159)

Výsledkem byla Stockholmská deklarace a zřízení Programu OSN pro životní prostředí (UNEP), jehož hlavní náplní je koordinace akcí přispívajících životnímu prostředí, posuzování globálních regionálních a národních podmínek životního prostředí, rozvoj mezinárodních a vnitrostátních nástrojů v této oblasti a nakonec také posilování ekologicky orientovaných institucí. (UNEP, n. d., The voice of the Environment)

Bohužel tyto snahy přišly nazmar vzhledem k dynamicky se rozvíjejícímu hospodářství, které v té době doslova „převálcovalo“ ekologické snahy konference. Přesto měla Stockholmská konference rozhodující vliv na vznik institucí (ve vyspělých státech), které byly pověřeny ochranou životního prostředí. Znamenala revoluci v budování čističek odpadních vod, čističek jako součást průmyslových podniků nebo zavedení limitů vypuštění emisí do ovzduší. Všechny tyto technologie se ale nedotýkaly samotných výrobních postupů, zaměřovali se pouze na odstranění škodlivin již vzniklých. (Moldan, 2009, s. 91)

1.2.4. Brundtland report

90. léta 20. století znamenala přelom pro TUR. Organizace Světový svaz na ochranu přírody (IUCN), Program OSN pro životní prostředí (UNEP) a Světový fond na ochranu přírody společně vydaly „ Světovou strategii ochrany životního prostředí“ (World Conservation Strategy). Zde byl poprvé pojem TUR oficiálně akceptován, a tedy byl uznán jako relevantní problém, který je nutné řešit a zabývat se jím. Došlo tedy ke změně myšlení společnosti, kdy úspěšnost ekonomik sice stále stojí na prvním místě, ale environmentální politika posiluje svůj význam. (Markvart, 2000, s. 5)

To se potvrdilo na Valném shromáždění OSN z roku 1987. Zpráva „ Naše společná budoucnost“ poprvé pojem definovala a tím i vymezila jeho základní cíl: „ *Trvale udržitelný rozvoj je rozvoj, který zabezpečuje uspokojení současných potřeb, aniž by ohrozil možnosti uspokojení potřeb generací budoucnost.*“ (Markvart, 2000, s. 6). Zprávu vypracovala Světová komise pro životní prostředí a rozvoj (ustanovena v roce 1983 Valným shromážděním OSN), které v té době předsedala Gro Harlem Brundtland. Definice spojuje TUR s novou myšlenkou sociální rovnosti a s etickým rozměrem. Jinými slovy se dá říci, že lidé mají šetřit životní prostředí, aby generace, které po nich přijdou, žili alespoň na stejné nebo vyšší životní úrovni, tedy myslet na budoucnost svých potomků. Také obsahuje myšlenku urychlení ekonomického rozvoje, pouze požaduje změnu jeho podoby tak, aby nebránil udržitelnému rozvoji. (Markvart, 2000, s. 6)

1.2.5. Deklarace z Ria – Agenda 21

Další přelomovou událostí se pro stala konference OSN „O životním prostředí a rozvoji“ v Rio de Janeiru v roce 1992 (3. -14. června) – Summit Země.¹ Zde byl totiž schválen dokument Agenda 21 zabývající se všemi oblastmi trvale udržitelného rozvoje a také 27 principů TUR. Praktická aplikace A21 je místní Agenda 21 užitá na místní úrovni k uskutečňování lokálních projektů. (viz. níže)

¹ Na základě této konference byl v roce 1993 založen Výbor OSN pro trvale udržitelný rozvoj.

Agenda 21 je široce zaměřeným akčním plánem. Nezabývá se pouze problémy životního prostředí, ale i sociálními otázkami, demografií, ekonomikou, politikou, kulturou a institucemi.

Nejdůležitější oblasti, kterými se zabývá, jsou:

- Mezinárodní spolupráce
- Řešení chudoby v rozvíjejících se zemích
- Demografický růst
- Ochrana atmosféry
- Ochrana všech vod a jejich ekosystémů
- Ukládání radioaktivních odpadů
- Instituce Agendy 21
- Nevládní instituce pro TUR
- Finanční zdroje
- Mezinárodní instituce a právní nástroje (Markvart, 2000, s. 6)

Dokument Agenda 21 představuje souhrn většiny globálních problémů a přístupů k nim, ale člověka, jako nejdůležitějšího aktéra označila až *Deklarace z Ria* přijatá na téže konferenci. Obsahuje myšlenku, že lidský rozvoj je přímo závislý na kvalitě životního prostředí a každý člověk má právo na život v souladu s přírodou a je za stav životního prostředí odpovědný. Řešením, jak účinně chránit přírodu je mezinárodní spolupráce států, tvorba legislativy s tvrdými tresty za porušení zákonů a tvorba funkčního institucionálního systému. (Markvart, 2000, s. 6)

1.2.6. Summit tisíciletí

Summit tisíciletí nebo také Miléniový Summit navázal na předchozí konferenci OSN z Ria de Janeira. Uskutečnil se v září (6. -8. 9.) roku 2000 v New Yorku. Zhruba 150 státníků z celého světa se zde setkali mimo jiné za účelem vyřešení efektivního způsobu ochrany životního prostředí. Zde se 191 států OSN zavázalo ke splnění 8 cílů milénia, a to do roku 2015.

Obecné cíle summitu:

- Odstranit chudobu

- Základní vzdělání pro všechny
- Rovnoprávnost mužů a žen – posílit gramotnost žen, zvýšit jejich zastoupení na školách
- Snížit novorozeneckou úmrtnost a úmrtnost dětí do 5 let
- Zdraví matek
- Boj s nemocemi – tzn. HIV/AIDS, více informovat o antikoncepčních metodách v rozvojových státech
- Udržitelnost životního prostředí – zalesňování ploch, emisní limity, přístup k pitné vodě v rozvojových státech aj.
- Mezinárodní spolupráce států (Informační centrum OSN v Praze, 2005, Rozvojové cíle MDGs)

1.2.7. Světový summit

„Rozvoj, tedy vývoj kladným, žádoucím směrem, směrem k lepšímu je základním a všeobecně přijatým společenským cílem.“ (Moldan, 2009, s. 95) Tak zněla hlavní myšlenka Světového summitu o udržitelném rozvoji v Johannesburgu (WSSD), který se konal od 26. srpna do 4. září 2002. Konal se tedy 10 let po Konferenci OSN v Riu de Janeiru a hlavním cílem bylo posoudit pokrok v implementaci opatření vedoucích k TUR v podobě Implementačního plánu a stanovit cíle pro další roky. Problémovými se ukázaly otázky v oblasti financování a institucionálního systému. Naopak úspěch je vidět v jasném vymezení rozměrů udržitelného rozvoje a to ekonomického, sociálního a environmentálního.² (WSSD, 2006, Johannesburg summit 2002).

1.3. Základní pilíře TUR

1.3.1. Pilíř ekonomický (prostředek prosazování TUR)

Pilíř ekonomický – prostředek dosažení udržitelného rozvoje

Jde o nutnost zachování přírodního kapitálu a lidského při veškeré hospodářské činnosti. Růst hospodářského rozvoje totiž nemusí znamenat zlepšení rozvoje

² Pilíře ekonomický, sociální a environmentální byly poprvé definovány jako základ udržitelného rozvoje na „Sociálním summitu“ v Kodani r. 1995.

udržitelného, i když je trend chápat hospodářský růst jako primární cíl a přírodní zdroje jako nástroj, který růst podporuje. Ekonomický pilíř si stanovuje za prioritní podporovat udržitelný rozvoj pomocí ekonomiky a to hlavně vývojem a přenosem nových poznatků a technologií, ziskovostí dlouhodobých investic a ovlivňováním rozhodnutí spotřebitelů. Aktivita ekonomicky vyspělých zemí je zde důležitá, protože výměna finančních a technických zdrojů na podporu chudším, méně rozvinutým oblastem je zásadní pro změnu přístupu k životnímu prostředí. (Jeníček & Foltýn, 1996, s. 106)

1.3.2. Pilíř sociální (cíl TUR)

Zahrnuje zvýšení kvality života, vymýcení chudoby, vzdělanost, antidiskriminační aktivity a bezpečnost jako součást lidského rozvoje. S tím souvisí rozvoj společenský, který se týká ochrany lidských práv a svobod, spoluúčasti společnosti na řešení problémů nebo zvyšování zaměstnanosti. Jde o změnu myšlení a vnímání lidí. Spokojenost a dobrá kvalita života všech ve společnosti zde převyšuje zisk jednotlivce. Nejlepším prostředkem k dosažení takového cíle je zapojení občanů do rozhodovacích procesů a spoluúčast při řešení jednotlivých problémů. To vyvolá v lidech pocit odpovědnosti a tím také větší snahu rozhodnout co nejlépe. (Moldan, 2001, s. 14)

1.3.3. Pilíř ekologický (základ TUR)

Vychází ze skutečnosti, že lidé a lidská činnost jsou součástí ekosystému a jsou zcela závislí na přírodních zdrojích. Cílem pilíře je naplňování lidských potřeb, na druhou stranu také co nejméně zatěžovat životní prostředí lidskými aktivitami. K tomu patří také snižování spotřeby zdrojů (například těžených surovin), energií k tomuto spotřebovaných a navýšení účinnosti při zpracování množství odpadu, které při čerpání vznikají. Mezi nejdůležitější úkoly patří zamezit nebo zmírnit globální oteplování, zachování biodiverzity, kontrola emisí a toxických látek vypouštěných do přírody a nesplnění podmínek ošetřit sankcemi aj.

Přestože se v praktickém životě pilíře často dostávají do rozporu, jejich vyváženost je správnou cestou k udržitelnému rozvoji. (Moldan, Hák & Kolářová, 2002, s. 14)

1.4. Principy udržitelného rozvoje

Stát, který akceptuje a chce se řídit podle myšlenky udržitelného rozvoje, musí do svých společenských cílů implementovat osm základních principů:

- Oživení hospodářského růstu – podpora vyspělých průmyslových států pro chudé, rozvojové země, kde dochází kvůli nedostatku financí ke znehodnocování životního prostředí.
- Změna kvality růstu – změna růstu by měla spočívat na bezpečnosti, udržitelnosti, na sociální spravedlnosti a nestrannosti. Tyto změny jsou brány pouze z ekonomického hlediska, tedy nevyjadřují žádný vztah ke kulturnímu dědictví, stavu přírodních zdrojů, zdravotnímu zabezpečení a dalším aspektům.
- Přírodní zdroje (uchovávání a obohacování) – spočívá na hospodárném využití stávajících přírodních zdrojů a snižování jejich spotřeby a účinností jejich zpracování.
- Udržitelná úroveň populace – ovlivnit populační politiku na takovou úroveň, aby odpovídala ekonomickému, sociálnímu a vzdělávacímu systému a kapacitě státu (např. plánované rodičovství)
- Modernizace technologií, snižování rizik – je potřeba vyvíjet takové technologie a technologické procesy, u kterých se bude zodpovědně a důsledně dohlížet na jejich účinky na životní prostředí. S tím souvisí také sankce a odpovědnost za způsobené škody.
- Začlenění ekonomických a environmentálních aspektů do rozhodovacího procesu – ekonomická rozhodnutí, která se učiní bez ohledu na životní prostředí, se většinou z dlouhodobého hlediska projeví jako nefunkční a nezisková. Je potřeba těmto situacím předcházet a upřednostnit preventivní opatření před napravováním následků.
- Reformace mezinárodních hospodářských vztahů – je nutné zreformovat mezinárodní obchod, výměnu kapitálu a technologií tak, aby se důsledky co nejméně odrazily na životním prostředí.
- Posílení mezinárodní spolupráce – spočívá v mezinárodní konzultaci výsledků monitorování, výzkumu a hodnocení životního prostředí. Účelem je výměna zkušeností a společné navrhnutí dalších postupů. (Remtová, 1996, s. 42)

1.5. Indikátory TUR

Indikátor, jako ukazatel vývoje konkrétního jevu, získává informace pomocí průběžného sledování, zaznamenávání a vyhodnocování souboru údajů. V České republice se tvorbou a úpravou indikátorových sad zabývá mimo jiné Ministerstvo životního prostředí, internetová stránka pro otázky životního prostředí CENIA a Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy. Tyto „české“ indikátory jsou odvozeny z mezinárodních indikátorových sad, jejichž zkoumání a úpravě se věnuje především OECD, EUROSTAT a EEA.³ (ISSaR, 2012, Indikátory životního prostředí) V oblasti udržitelného rozvoje jsou indikátory koncipovány tak, aby odrážely jeho hlavní pilíře (ekonomický, sociální a environmentální). Poskytuje jak kvantitativní, tak kvalitativní informace. Indikátory se dají získat mnoha způsoby např. výpočty ze vzorců, výsledky ze statistik nebo grafů, monitoringem určité oblasti aj. Jejich cílem je získat větší přehled a konkrétní výsledky, ze kterých se dají vyvodit další postupy v řešení problému. Aby indikátory získaly svoji vypovídací hodnotu, musí splňovat určité podmínky: (Moldan, 1996, s. 20 – 22)

- Reprezentativnost - předmět zájmu indikátoru a také způsob a podmínky měření
- Jedinečnost - každý měřený výsledek musí být specifický a originální.
- Měřitelnost – měření indikátoru musí být reálné po technické stránce.
- Náklady úměrné užítku – užitek plynoucí ze získání údaje musí být větší, než náklady na něj vynaložené. Pokud tak není, nemá smysl do měření investovat.
- Minimální negativní dopady na životní prostředí – při pozorování a získávání informací nesmí dojít např. k poškození pozorovaného subjektu.
- Správnost – údaje musí být co nejvíce přesné, v procesu získávání dat se ovšem počítá s určitou tolerancí chyb.
- Spolehlivost – měření musí být provedeno několikrát a nezávisle na sobě.
- Srovnatelnost – za podmínky, že se pracuje se správnými a spolehlivými údaji, je možná srovnatelnost dat podle uznávaných standardizovaných norem.

³ OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, EUROSTAT – Statistický úřad Evropské komise, EEA – Evropská environmentální agentura.

- Průhlednost (transparentnost) – podrobný a srozumitelný postup při získávání dat dodává na důvěryhodnosti.
- Jednoznačnost – formulace indikátorů i způsob jejich měření musí být dostupný pro každého, tedy srozumitelný, věcný a pochopitelný.
- Výpovědní hodnota – závěr měření musí v určitém kontextu dávat smysl, směřovat k nějakému cíli a zároveň musí být možné jej srozumitelně interpretovat.
- Načasování – prioritou bývá získat výsledky co nejrychleji a co nejefektivněji, být tedy ve správný čas na správném místě.
- Využitelnost – smyslem není pouze sběr informací, ale také jejich účel a využití. (COZP, 2008, Co jsou indikátory?)

Efektivní indikátor musí mít určitou významovou hodnotu a musí být měřitelný. Z důvodu obtížnosti měřitelnosti se indikátory rozdělují do dvou skupin:

- Objektivní – obecné měřitelné hodnoty
- Subjektivní – záleží na hodnotě, kterou lidé vnímají jako důležitou pro zkvalitnění života.

Objektivní indikátory jsou vhodné pro vědecký odborný výzkum, naopak subjektivní získají svou vypovídající schopnost, pokud jsou srozumitelné všem občanům. (Reitschmiedová, 1998, s. 65-66)

1.5.1. Indikátorové sady a ekologická stopa

Indikátory mají jednotlivě pouze část vypovídací hodnoty. Pro poskytnutí komplexního obrazu se slučují do indikátorových sad, aby zmapovaly více sfér udržitelného rozvoje a také vlivy, které na něj působí. Zkoumanými oblastmi jsou všeobecně:

- Klima
- Znečišťování a kvalita ovzduší
- Biohospodářství a jakost vod
- Biodiverzita
- Lesy a krajina

- Odpady a materiálové toky
- Zdraví
- Financování ochrany životního prostředí
- Zemědělství
- Energetika a průmysl
- Doprava (ISSaR, 2012, Klíčové indikátory životního prostředí České republiky)

Indikátory jsou navrženy tak, aby je bylo možno získat z existujících statistik⁴ nebo je lze získat pomocí pozorování, monitorováním životního prostředí, z výzkumů a dalších zdrojů. Na mezinárodní úrovni existuje mnoho indikátorových sad, na úrovni České republiky se toto množství vyseletovalo na sadu nejužívanější – sada ECI/TIMUR, vhodnější pro větší obce s větším počtem obyvatel. Sada obsahuje 10 položek s vypracovanou metodikou i výzkumem sledovaného prvku.

Praktické použití této indikátorové sady je technicky, časově i znalostně velice náročné pro obce, které chtějí provést svůj vlastní výzkum. Proto iniciativa TIMUR nabízí za poplatek vlastní šetření určitých indikátorů (např., ekologické stopy).

Ekologická stopa je z hlediska vstupních údajů jedním z nejdostupnějších indikátorů udržitelného rozvoje. Je to celková produktivní plocha, kterou člověk potřebuje k likvidaci odpadů a také k zajištění zdrojů za jeden rok. Jde zde o zjištění, kolik produktivní plochy (vod, lesů, orné půdy, atd.) je potřeba k asimilaci všech odpadů za použití dostupných technologií na daném území. Lze tedy říci, že ekologická stopa jsou požadavky, které daný vzorek populace klade na biosféru. Ekologickou stopu je možno vztáhnout na stát, město, školu, úřad i člověka. (TIMUR, n. d., Ekologická stopa) Výpočet ekologické stopy může být orientační nebo přesný, záleží zde na dostupnosti a úplnosti získaných údajů.

⁴ Např. Český statistický úřad

Ekologická stopa je vyjádřena v globálních hektarech (gha). Globální hektar odpovídá 1 hektaru biologicky produktivních ploch s různou produktivitou a je při výpočtu vztažen na jednoho obyvatele.

Výstupem výpočtu ekologické plochy není jen výpočet zátěže biosféry v globálních hektarech, ale také biokapacita dané oblasti. Biokapacitu lze vyjádřit jako nabídku vytvářenou biosférou.

Ekologická stopa České republiky z roku 2010 je 5,85 gha na jednoho obyvatele ČR. To znamená, že každý občan ČR by z dlouhodobého hlediska a při udržení stejné kvality života potřeboval téměř 6x tolik obyvatelné produktivní plochy. (Ekologická stopa, 2011, Ekologická stopa České republiky)

1.6. Základní dokumentace v rámci EU

Podmínka udržitelného a vyváženého rozvoje, který je brán na stejné úrovni s ekonomickým pokrokem, je obsažena již v Amsterodamské smlouvě (platná od 1. 5. 1999) a zmínka ve článku 2 upozorňuje na potřebu členských států EU na zlepšení životního prostředí prostřednictvím ekonomických aktivit. (Hra o Zemi, n. d., Historický vývoj strategie TUR)

V této souvislosti byla dne 16. června roku 2001 navržena Evropskou komisí a přijata Evropskou radou ve finském Göteborgu Strategie udržitelného rozvoje EU. Která ukládá Evropské unii řadu problémů, kterými je nutné se zabývat. Mezi nejdůležitější patří:

- Posouzení hlavních politik udržitelnosti
- Globální oteplování
- Omezení hospodářského růstu v závislosti na čerpání přírodních zdrojů
- Stárnutí populace
- Problém omezování biodiverzity aj.

Díky svolání Summitu OSN v Johannesburgu (rok 2002) byla Strategie udržitelného rozvoje EU doplněna dokumentem „Směrem ke globálnímu partnerství pro udržitelný rozvoj“. Úprava strategie vedla k jejímu opětovnému vydání v roce 2006 pod názvem Obnovená strategie udržitelného rozvoje EU. Cíl strategie odpovídá myšlence

udržitelného rozvoje ve zprávě G. H. Brundtland: „Zlepšit životní úroveň a podmínky generací současných i budoucích“, a to prostřednictvím komunit, které efektivně využívají zdroje a rozvíjejí svůj ekologický a sociální potenciál k ekonomické prosperitě, sociální soudržnosti a k ochraně životního prostředí. (Mezřický, 2005, s. 148)

Strategie zároveň upozorňuje na dlouhodobě neudržitelné trendy ve vztahu k životnímu prostředí, konkrétně na změnu klimatu (globální oteplování), ohrožení biodiverzity, plýtvání přírodními zdroji, dopravě a mobilita, využití území, územní rozvoj, ale také demografickým změnám (stárnutí populace). (MMR: PSPR, 2013, Základní dokumenty)

1.7. Implementace TUR v České republice

Trvale udržitelný rozvoj a problémy s ním související, nebyly v České republice před rokem 1989 vůbec brány v potaz, avšak situace se po Sametové revoluci začala pozvolna měnit. Skutečným zlomem se stalo přijetí zákon 17/1992 Sb. (viz výše), kde byl poprvé na území ČR udržitelný rozvoj zákonně definován. V zákoně je mimo jiné obsaženo právo člověka na příznivé životní prostředí nebo povinnost v případě vážného narušení životního prostředí hlásit tuto skutečnost orgánům státní správy. Také je zde uvedena odpovědnost za způsobené škody, ať už za cílené poškozování přírody nebo nečinnosti při nápravě, a to ve výši až 1 000 000 korun. Jedním z hlavních prostředků, které mají motivovat občany k soužití v souladu s podmínkami TUR, je úprava daňových poplatků a poskytování úvěrů a dotací. (MZP, 2008-2014, Zákon o ŽP č. 17/1992 Sb.)

V průběhu 90. let započala v ČR restrukturalizace průmyslu a s ní také nutnost ochrany a obnovy životního prostředí zničeném působením tepelných elektráren, těžbou, chemickými látkami v ovzduší i vodstvu a dalšími devastujícími faktory. (Kušková, 2003, s. 2) Změny začínaly pozvolna, neměly v nově budovaném státu vliv na znovuobnovenou ekonomiku, a proto energetická náročnost výroby v České republice stála výrazně nad průměrem států EU. Je obecně známo, že před restrukturalizací

českého průmyslu zaostávala ČR vůči rozvinutějším národním ekonomikám v klíčových odvětvích o několik desítek let.

Zákon č. 180/2005 Sb. o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie sliboval obrat k lepšímu. Garantoval dlouhodobé smlouvy výrobcům, kteří budou čerpat elektřinu pouze z obnovitelných zdrojů energie. Tento zákon pozbyl platnosti a byl nahrazen zákonem č. 165/2012 Sb. (PSP ČR, 2012, Předpis 165/2012 Sb.)

První dokument s ucelenou strukturou, který zevrubně zhodnotil stav životního prostředí v ČR, byla publikace „Životní prostředí České republiky – vývoj a stav do r. 1989, která vyšla v dubnu roku 1990. Na základě této publikace vznikl začátkem roku 1991 tzv. „Duhový program – program ozdravení životního prostředí České republiky“. Koncepte obsažené v „Duhovém programu“ byly později zmíněny v návrzích Státní politiky životního prostředí MŽP ČR. (Moldan, Hák & Kolářová, 2002, s. 16)

V následujících letech se principy udržitelného rozvoje uplatnily v návrhu Národní strategie regionálního rozvoje. Dalším pokrokem byla implementace zásad místní Agendy 21 ve strategických programech mnoha měst a obcí.

Návrh Národní strategie udržitelného rozvoje České republiky z roku 2001 byl projektem koordinovaným Centrem pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy v Praze na zakázku Ministerstva zahraničních věcí. Dokument vymezuje hlavní národní strategické cíle vedoucí k udržitelnému rozvoji a základní způsoby, jak ho dosáhnout a soubor indikátorů TUR České republiky. Obecně jde o plnění cílů vymezených Agendou 21, aplikovaných na ČR. Jde také o přijetí závazku České republiky k souladu a k plnění cílů vedoucích k TUR. (Moldan, 2001a, s. 14)

1.8. Národní instituce a organizace

Rada vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR)

Reakcí České republiky na Světový summit o udržitelném rozvoji bylo zřízení Rady vlády pro udržitelný rozvoj 30. července 2003 usnesením vlády ČR (č. 778/2003) jako

poradní, iniciační a koordinační orgán vlády ČR v oblasti udržitelného rozvoje. Mezi původní členy RVUR byli, mimo jiné, jmenováni ministr průmyslu a obchodu, ministr práce a sociálních věcí a ministr životního prostředí jako zástupci tří základních pilířů TUR. Předsedou RVUR se stává aktuální předseda vlády. Ostatní členové zastupují ústředí orgány státní správy, územní samosprávy, neziskový sektor a akademickou obec.

Hlavní činností je zpracování Strategie České republiky pro udržitelný rozvoj, její aktualizace, zpracování situačních zpráv a vyhodnocování indikátorů. (MŽP, 2008-2014, RVUR) Strategie byla vypracována a dne 8. 12. 2004 usnesením vlády č. 1242 také schválena. Obsahuje dlouhodobé i krátkodobé cíle, některé z nich zasahují pouze do roku 2014, některé až do roku 2030 a snaží se tak vyhovět požadavkům mezinárodních organizací - OSN, EU, které udržitelný rozvoj považují za jeden z prioritních cílů. Rada vlády ustanovila na svém 4. zasedání 15. dubna 2004 Pracovní skupinu vlády pro udržitelný rozvoj pro místní Agendy 21. Ta ve své činnosti navazuje na Národní skupiny pro MA21, které byly vytvořeny při Ministerstvu životního prostředí v říjnu 2003. (CENIA, 2012, Pracovní skupina RVUR)

CENIA

Nezisková organizace CENIA je příspěvkovou organizací Ministerstva životního prostředí. Jejím hlavním cílem je poskytování informací o životním prostředí a také jejich shromažďování, vyhodnocování, výkladem a šířením. Také spravuje sběrný datový systém ISSaR, kde jsou shromážděny informace o indikátorech a statistikách z oblasti životního prostředí. (CENIA, 2012, Profil organizace)

TIMUR

Nezisková organizace TIMUR má za hlavní cíl podporu udržitelného rozvoje na lokální úrovni a zavádění místních indikátorů TUR. Také propaguje osvětu v rámci ekologie, pořádá semináře, odborné konference a akce pro veřejnost s účelem šířit informace o ochraně životního prostředí. (TIMUR, n. d., Organizace)

NSZM

Projekt zdravých měst je uskutečňován a zastřešován Světovou zdravotní organizací. Jednotlivá města, která se řídí podle metodiky zdravých měst, jsou soustředěna do NSZM. Národní síť zdravých měst sdružuje místní samosprávy, které se hlásí k principům udržitelného rozvoje a veřejně a prokazatelně je podporuje. Členství je otevřeno všem municipalitám i podnikatelským subjektům. Činnost NSZM stojí na základě modelu MA21, který považuje za efektivní nástroj správy města. (NSZM, 2014, Základní informace)

2. Místní Agenda 21

2.1. Pojem MA21

Lokální implementací dokumentu Agenda 21 je místní Agenda 21. Stává se tímto navazujícím programem, souborem kritérií, zásad a doporučení, který reprezentuje ideály Agendy 21 na regionální a místní úrovni. Představuje způsob praktického naplňování principů trvale udržitelného rozvoje a přispívá ke zkvalitnění a větší efektivnosti veřejné správy. Vedlejšími, ale neméně významnými dopady MA21 je aktivní zapojení obyvatel, firem nebo neziskových organizací obcí do veřejného života a chodu obce. Díky zaměření MA21 je možné sledovat, jakým směrem se obec nebo region ubírá a z hledisek dlouhodobých či krátkodobých jsou schopni plnit své závazky k životnímu prostředí. (Kašpar & Petrová, 2006, s. 2)

2.2. MA21 a vztah k veřejné správě

Již z dokumentu Agenda 21 vyplývá, že její praktické užití je přímo závislé na lokálních institucích. Konkrétní znění je obsaženo v kapitole 28, která v souhrnu poukazuje na významnou roli místních úřadů jako prostředníků mezi občany a plněním cílů v zájmu udržitelnosti prostředí. Veřejná správa by měla být z pohledu ekologie apolitická, protože spokojenost občanů a příznivé životní podmínky (včetně prostředí) by měli být jedněmi z prvořadých dlouhodobých cílů lokální udržitelnosti. K uskutečnění cílů MA21 však nestačí pouze efektivně fungující veřejná správa, ale jako součást participativního procesu i spolupráce mezi ostatními jednotkami obce (firmami, neziskovými organizacemi, vzdělávacími institucemi, širokou veřejností). (Reitschmiedová, 1998, s. 15)

2.3. Kritéria MA21

Kvůli měřitelnosti kvality veřejné správy („good governance“ – správa věcí veřejných), byl vytvořen dokument „Kritéria MA21“. Tím byl programu zajištěn prostředek, který dokazuje naplňování cílů Agendy konkrétními a jasně definovanými parametry.

Kritéria jsou dělena do 5 kategorií a každá má své vlastní podmínky plnění. Součástí celého procesu plnění kritérií je podrobná dokumentace. Poslední aktualizace kritérií se datuje k 1. 1. 2013. Dělení mezi jednotlivé skupiny se odvíjí od počtu obyvatel a splnění

příslušných kritérií. Každá obec se může připojit k MA21 a platí zde, že menší celek (např. obce) může dobrovolně plnit kritéria vyššího celku (např. kraje). (MA21, n. d., Kritéria MA21)

2.4. Kategorie MA21

- **Zájemci**

Jako první, takzvaná „nultá“ kategorie jsou zájemci. Představují neziskové organizace, nevládní organizace, firmy, soukromé a spřátelené organizace, které se chtějí zaregistrovat v databázi MA21. Svou registrací upozorňují na vůli spolupracovat na společných projektech pro lepší životní prostředí a představují podporu a vzor municipalitám, které by se chtěly také v budoucnu podílet. Zájemci musí povinně zaregistrovat kontaktní osobu zastupující municipalitu.

- **Kategorie D – START**

Představuje organizační zajištění procesu MA21. Základem je zajištění organizační struktury, tzn. politická osoba pro MA21, koordinátory a neformální skupiny se jmény členů. Již v této základní kategorii je nutné zapojování veřejnosti (spolupráce občanů a podnikatelského sektoru) do akcí, které jsou prezentovány na aktualizovaných stránkách města s informacemi o Agendě. Pro širší veřejné podvědomí o projektech musí být výstupy prezentovány v médiích. Kontrola výstupů tedy probíhá veřejnou prezentací.

- **Kategorie C – STABILIZACE**

Se zvyšující se náročností kritérií je nutné lepší politické zastřešení, zde vznik oficiální orgánů kraje složeného ze zástupců neziskového sektoru, komerčního sektoru a veřejné správy. Oficiálním přihlášením k idejím MA21 je v kategorii C vytvoření dokumentu (deklarace, charty). Důležité je pořádání osvětových akcí (např. Den bez automobilů) a přidání možnosti vystoupení jednotlivých občanů na veřejném fóru. Finanční náročnost akcí může být částečně vykompenzována podporou ze strany kraje.

Součástí je systematické sledování a hodnocení procesu MA21 radou či zastupitelstvem kraje. Kontrolu správnosti zasláných dokumentů provádí PS MA21. Na případné nedostatky je municipalita upozorněna a musí se s nimi v časové lhůtě vypořádat nebo jí nebude umožněn postup do další kategorie.

- **Kategorie B – SYSTÉM ŘÍZENÍ**

Druhý nejvyšší stupeň je již uceleným systémem s vlastním strategickým plánem respektujícím zásady udržitelného rozvoje, které je kromě veřejnosti a podniků podpořen také experty na danou oblast. Finance jsou řešeny systematickou podporou kraje a externí podporou (granty, dotace). V této úrovni si musí municipalita stanovit své vlastní indikátory, a pokud je to možné, řídí se podle mezinárodně uznávaných indikátorů (pokud je vypracována metodika pro krajskou úroveň). Další podmínkou kategorie B je certifikované proškolení koordinátora a transfer zkušeností mezi dalšími účastníky místní Agendy.

Kontrolling je prováděn přímo na místě odbornou komisí z řad PS MA21. Součástí je obhajoba postupu při zasedání Pracovní skupiny.

- **Kategorie A – DLOUHODOBÝ PROCES**

Kategorie shrnuje všechny předchozí dohromady. Navíc je zde stanoven oficiální orgán kraje zabezpečující realizaci procesů. Municipalita zavádí do systému management kvality a na základě stanovených ukazatelů sleduje a hodnotí uplatňování principů udržitelného rozvoje. Tyto principy jsou praktickou součástí politiky municipality.

Do kategorie A je možno postoupit po splnění podmínek kategorie B po dobu 3 let. Kontrola v této kategorii má stejný průběh, jako v kategorii B. (Oficiální stránky města Jihlavy, 2010, Základní informace – Kritéria MA21 a jejich zavádění do praxe)

Tabulka 1: Počet všech účastníků v kategoriích MA21

Kategorie	Počet	Typ žadatele	Počet
Ostatní	31	Místní akční skupina	9
Zájemci	95	Malá obec	54
Kategorie D	23	Obec	86
Kategorie C	39	Kraj	6
Kategorie B	5	Mikroregion	10
Kategorie A	1		

Zdroj dat: Databáze MA21 – Statistiky + vlastní zpracování.

2.5. Zapojení do MA21

Prvním krokem, který ukazuje vážný zájem o zapojení se do procesu MA21 je vyplnění žádosti o zařazení do Databáze MA 21 formou elektronického formuláře na stránkách <http://ma21.cenia.cz/>, jenž vlastní agentura CENIA. Ostatní kroky jsou řízeny podmínkami jednotlivých kategorií.

Povinné vyplňovací pole tvoří (žadatelé obec a malá obec se zde musí samostatně specifikovat):

- IČ – dle evidence ČSÚ
- Celý název žadatele
- Kontaktní osoba
- Email
- Internetová stránka
- Další informace, které mohou být důležité při registraci (MA21, n. d., Registrace pro nové zájemce)

2.6. Základní dokument MA21

Proces MA21 je velice individuální a neexistují přesně předepsané body, jak ho uplatňovat. Proto by si každý účastník programu měl vytvořit vlastní dokument s body, které by sloužili jako základ celého snažení. Tento základní dokument MA21 musí být respektován všemi zainteresovanými účastníky (jak veřejností, tak při schvalování zastupitelstvem) a odvíjí se od něho dílčí aktivity municipality. (Žlebek, n. d., s. 7)

Pokud se zpracovatelskému týmu podaří zapojit do aktivit MA21 veřejnost a municipalita jako celek respektuje principy udržitelného rozvoje, pak je možné přejít k sepsání základního dokumentu MA21. Zapojení veřejnosti je jednou z nejdůležitějších částí místní Agendy 21. Jejich připomínky a názory mohou zefektivnit realizaci principů udržitelného rozvoje a mohou být inspirativní pro další postup místní samosprávy. Avšak interakce není vždy jednoduchá a nemusí přinášet přesně takové výstupy, s jakými se počítalo.

Nutné kroky pro vznik dokumentu jsou:

- Rozhodnutí

První impuls může vzejít z řad obyvatel, firem nebo zastupitelstva, důležitá je však touha něco v rámci životního prostředí změnit. Hlavní role zde připadá veřejné správě, která je hlavním zprostředkovatelem vůle občanů. Zapojení veřejné správy je nezbytné, protože bez podpory zastupitelstva by uskutečnění dlouhodobých procesů nebylo možné.

- Názor veřejnosti a podnikatelské sféry

Pomocí průzkumu vzorku respondentů je žádoucí zjistit, jaké ohlasy vzbuzuje snaha o udržitelnost životního prostředí. Doporučuje se obeznámit širokou veřejnost o možných budoucích krocích pomocí regionálních médií a poté formou řízeného rozhovoru nebo vyplněním dotazníků zjistit míru zájmu.

- Situační analýza

Nutností je fáze zpracování situační analýzy. Musí se v ní projevit všechny sféry analyzované municipality včetně vnějších i vnitřních vztahů, majetkové situace, rozpočtu a ekologické situace. Je lepší a levnější volbou zadat tento úkol specializovanému resortu místní úřadu. Ověří se tak funkčnost místní správy a kvalita práce zapojených osob potřebná pro budoucí cíle.

- SWOT analýza

Jde o zhodnocení silných stránek (S – Strengths), slabých stránek (Weaknesses), příležitostí (O – Opportunities) a hrozeb (T – Threats), kdy silné a slabé stránky představují zhodnocení vnitřních faktorů obce a příležitosti a hrozby těch vnějších. V řídicí skupině, která SWOT analýzu sestavuje, by měli být zastoupeni mimo členy samosprávy také např. podnikatelé a zástupci neziskového sektoru.

- Stanovení cílů rozvoje

Cíle jsou konkrétním výsledkem SWOT analýzy a situační analýzy. Snahou je, abych se jejich dosažením vyřešilo několik záměrů naráz. Definování cílů a vizí vede k vytvoření představy o náročnosti, která povede k jejich plnění.

- Rozvojové projekty

Projekt je realizací předchozích cílů. Zahrnuje koordinaci osob, které mají zájem se na projektu podílet, finanční náročnost, rozdělení práce na projektu a také čas a místo konání. Ze všech navržených projektů tvoří řídicí skupina „Katalog projektů“. V něm

jsou obsaženy základní informace stručná charakteristika projektu, garant projektu, ti, kteří se podíleli na spolupráci, doba realizace a finance. Projekty dávají prostor návrhům občanů a tím umožňují podílet se na ochraně životního prostředí ve svém bezprostředním okolí. Zároveň je projekt závazný, jeho neuskutečnění vypovídá o nedostatečné připravenosti a zájmu municipality.

Dokument se stává závazným po schválení zastupitelstvem obce podle zákona č.128/2000 Sb., o obcích) i zastupitelstva kraje podle zákona č. 129/200 Sb., o krajích). Všechny projekty realizované po schválení základního dokumentu by měly být postaveny na stejných principech v dokumentu obsažených. (Žlebek, n.d., s. 12-17)

2.7. Složky procesu a organizační zajištění MA21

Proces místní Agendy 21 musí být systematický a dlouhodobý, aby naplňoval koncept udržitelnosti. Nejsou zde stanovené pevné postupy, podle kterých se MA21 zavádí, avšak existuje sada doporučených činností, které alespoň zčásti vyjadřují proces MA21.

1. V kompetenci místních úřadů

- Výkon místních úřadů – společná zodpovědnost vůči udržitelnému rozvoji vyžaduje jeho zohlednění v politice místních úřadů. Žádoucí je proškolení zaměstnanců, aby byly schopni uplatňovat principy udržitelného rozvoje v běžné praxi.
- Městská politika a aktivity – všechna oddělení místní samosprávy by se měla řídit dlouhodobými plány a strategiemi, které povedou k udržitelnosti

2. V kompetenci místního společenství

- Osvěta, vzdělání a veřejné podvědomí – rozšířit pojem udržitelného rozvoje atraktivní formou mezi širokou veřejnost.
- Zapojení veřejnosti a společenství – propojení, komunikace a spolupráce různých komunit je velice důležitý pro proces realizace. Důležitý je zodpovědný přístup vedení města ve vyslechnutí názorů a připomínek.
- Akce – spolupráce místních úřadů se zájmovými a profesními skupinami zvyšuje atraktivnost a ukazuje zvýšenou péči o obec jako celek. Společné akce také přitahují dobrovolníky z řad občanů.

- Místní udržitelná strategie – aby byla realizace MA21 možná, je nutné vytvořit strategický dokument s jasně formulovanými cíly a postupy, který bude určen široké veřejnosti.
- Měřitelnost, analýza, hodnocení, informování – hmatatelné důkazy funkčnosti MA21 se získávají prostřednictvím monitorování společenských, environmentálních a ekonomických aspektů, podávání zpráv o výstupech a ve tvorbě návrhů řešení problémů. (Reitschmiedová, 1998, s. 15-17)

Místní Agenda 21 je proces, do kterého je nutné zapojit všechny složky úřadu v obci jakéhokoliv typu. Bez účasti všech složek úřadu nelze účinně vytvářet strategické dlouhodobé plány a efektivně komunikovat s veřejností. Z tohoto důvodu se celý proces opírá v rámci municipality o tyto prvky:

- Politik, který převezme odpovědnost a záštitu nad celým procesem. Funkčnost MA21 se tak pro něj stává vizitkou a otázkou prestiže.
- Starosta nebo tajemník je zodpovědná za kvalitu realizace řízení.
- Koordinátor nebo koordinační tým jsou proškolení zaměstnanci úřadu a odpovídají za proces realizace pořádaných projektů.
- Strategický tým je tvořen zástupci z jednotlivých odborů a dohlíží na plnění strategického plánu. (Kašpar & Petrová, 2006, s. 7)

Nezbytnou součástí realizace projektů je zapojování široké veřejnosti a místních zájmových skupin a následná zpětná vazba, připomínky a názory. Vedení města z takovéto spolupráce těží a získává tak podvědomí a o potřebách svých občanů. Zapojení veřejnosti je možné podporovat na základech:

- Partnerství – na vzájemné spolupráci, kdy každá strana v rámci partnerství podporuje a spolupracuje s dalšími, společně vytvářejí dlouhodobé plány.
- Přístupnosti, otevřenosti – informace o společných akcích by měly být přístupné každému zájemci a organizační složky MA21 by měly být k dispozici veřejnosti
- Upřímnosti – připustit si chyby, přijmout kritiku a poučit se z ní v dalším postupu a realizaci akcí

- Návaznosti – postupné propojení znalostí, zkušeností a dovedností lidí se širšími okruhy zájmu
- Dosažení úspěchu – pečlivě uvážit zdroje dostupné na realizaci projektů a účinně je zhodnotit
- Poučení ze zkušeností
- Závazků – nesoustředit veškerou odpovědnost na jednu osobu, ale vytvořit určitý hierarchický systém závazků (Remtová, 1998, s. 31)

Způsobů šíření informací a získávání zpětné vazby je mnoho. Proto jsou v dalším odstavci vyjmenovány pouze ty nejdůležitější z nich:

- Ankety, dotazníky – jsou cílené na specifickou skupinu obyvatel a obsahují aktuální témata, ze kterých vyloučí se zpětná vazba. Záleží na zpracování dotazníku a na hodnotiteli, jak pochopí návaznost výsledků dotazníku na aktuální problémy. Média významně pomáhají k šíření a získání informací z této formy průzkumu.
- Fórum, kulaté stoly – jde o veřejné setkání zainteresované skupiny občanů s představiteli místní správy a samosprávy, kde se účastní veřejné diskuze nad místními problémy. Pro jasné výstupy je nutné řízení diskuze a jasná formulace cílů a záměrů. Kulaté stoly jsou neformální obdobou fóra.
- Pracovní skupiny a komise – vytvoření skupiny odborníků, která se bude zabývat analýzou a možným řešením konkrétních problémů (např. postup při záplavách).
- Soutěže – jde o atraktivní formu zapojení veřejnosti bez rozdílu věku, kde mají podnikatelské subjekty možnost sponzoringu pro svou vlastní propagaci
- Letáky, informační dokumenty – jedná se o formu šíření informací, kde je nutné čtenáře zaujmout na první pohled. Nutné je široké rozmezí distribuce, především na frekventovaných místech. Je důležité využívat co největšího počtu médií od místní, regionální až po celostátní úroveň.
- Webové stránky, virtuální diskuze – moderní způsob podávání informací veřejnosti a plánovaných a akcí, účasti a ocenění a názorech občanů.
- Veřejné umění, výstavy, semináře – další ze způsobů, jak zajímavě zaujmout širší vzorek obyvatel daného celku, kdy zábavnou činností doplňuje prohloubení vědomostí o tématu. (Remtová, 1998, s. 33-35)

METODIKA a HYPOTÉZY

V teoretické části jsem využívala především metodu sběru informací a jejich následnou syntézu a analýzu ze zdrojů literárních i elektronických.

V praktické části bude využita metoda případové studie k analýze a komparaci dostupných poznatků a informací o aplikaci místní Agendy 21 v praxi a to konkrétně v Jihočeském kraji – město Strakonice a obec Horosedly. Pro každou případovou studii bude vytvořena SWOT analýza a provedu výpočet vybraného indikátoru udržitelného rozvoje – ekologické stopy. Data nutná pro výpočet ekologické stopy byla získána z katastrálního úřadu České Budějovice, z obecního úřadu Horosedly, městského úřadu Strakonice (z odpovědných odborů), z technických služeb Strakonice a z Českého statistického úřadu. Následně vytvořím obecně platné závěry pro každou skupinu, do které výše zmíněné municipality spadají.

Na základě obecně známých faktů, vlastních předpokladů a informací získaných z teoretické části jsem stanovila následující hypotézy. Protože v tomto výzkumu jde o metody především kvalitativní, hypotéza bude potvrzena, pokud klady zde budou převažovat nad zápory.

Hypotéza č. 1:

Zapojení malé venkovské obce (do 2000 obyvatel) do MA21 má větší přínos pro životní prostředí obce, než samostatné ekologické aktivity.

Hypotéza č. 2:

Přínosy MA21 pro obce nad 10 000 obyvatel převažují nad zápory.

PRAKTICKÁ ČÁST PRÁCE

3. Efektivnost MA21 v malých obcích do 2000 obyvatel.

V této části práce se budu zabývat analýzou efektivnosti místní Agendy 21 v malých obcích do 2000 obyvatel. Je zde použit dotazník, určený pro vybraný vzorek obcí zapojených do programu MA21. Na jeho základě vyvodím obecné závěry, které poté použiji v případové studii v jihočeské obci Horosedly. Součástí případové studie je výpočet ekologické stopy obce a vytvoření SWOT analýzy. Následně shrnu získané poznatky do tabulky.

3.1. Zapojení obcí do 2000 obyvatel v MA21

Podle statistiky, která se vztahuje k 1. lednu 2013, byl počet obcí (LAU 2) na území České republiky 6 249. Z tohoto množství je zastoupený počet obcí pod 2000 obyvatel 676, to znamená pouhých 10,8%.

Z počtu malých obcí se aktivně účastní místní Agendy 21 celkem 54 obcí, což je necelých 8%, tedy velmi malé procento, které ale v posledních letech vykazuje růst.

Data vyselektovaná z databáze místní Agenda 21 (Tabulka 2) ukazují počet a zařazení malých obcí⁵, které se programu MA21 účastní. Největší zastoupení má v tomto ohledu kraj Vysočina a kraj Olomoucký. Naopak nejmenší zastoupení je v kraji Jihočeském, Libereckém, Moravskoslezském a Olomouckém.

Obce jsou, až na několik výjimek, zařazeny do kategorie Zájemci, 5 obcí spadá do skupiny D, 3 obce do skupiny C a jedna do skupiny B.

Mnoho účastníků v kategorii Zájemci vypovídá o neochotě nebo neschopnosti obce splnit všechna kritéria MA21 daná pro vyšší kategorie. Podmínkou zařazení do kategorie je splnění všech kritérií daných v jedné kategorii.

⁵ Malé obce znamenají podle databáze MA21 obce do 2000 obyvatel.

Tabulka 2: Zastoupení obcí do 2000 obyvatel v MA21 (rok 2013)

Kraj	Název obce	Kategorie	Kraj	Název obce	Kategorie
Jihočeský	Mačkov	Zájemci		Kadov	Zájemci
Liberecký	Jindřichovice p. Smrkem	Zájemci		Křídla	Zájemci
Moravskosl.	Karlovice	C		Křižánky	B
Olomoucký	Býškovice	Zájemci		Lípa	D
	Horní Újezd	Zájemci		Malá Losenice	Zájemci
	Malhotice	Zájemci		Mirošov	Zájemci
	Opatovice	Zájemci		Nížkov	Zájemci
	Paršovice	Zájemci		Nová Cerekev	Zájemci
	Provodovice	Zájemci		Obytčov	Zájemci
	Rakov	Zájemci		Počítky	Zájemci
	Rouské	Zájemci		Račice	Zájemci
	Všechovice	Zájemci		Radňovice	Zájemci
Středočeský	Červený újezd	Zájemci		Radostín	Zájemci
	Kamýk n. Vltavou	Zájemci		Rudíkov	D
	Mšeno	C		Sázava	D
	Opočnice	Zájemci		Sněžné	Zájemci
	Poříčí n. Sázavou	D		Spělkov	Zájemci
	Zákolany	Zájemci		Svratka	Zájemci
Ústecký	Vrskmaň	Zájemci		Tři studně	Zájemci
Vysočina	Bezděkov	Zájemci		Urbanov	Zájemci
	Bory	D		Vepříkov	Zájemci
	Cikháj	Zájemci		Věžnice (HB)	C
	Černovice	Zájemci		Věžnice (JI)	Zájemci
	Herálec	Zájemci		Vír	Zájemci
	Hodíškov	Zájemci		Vys.Studnice	Zájemci
	Horní Krupá	Zájemci		Zárubice	Zájemci
	Chlumětín	Zájemci		Zdírec	Zájemci

Zdroj: Veřejná databáze místních Agend 21 + vlastní zpracování

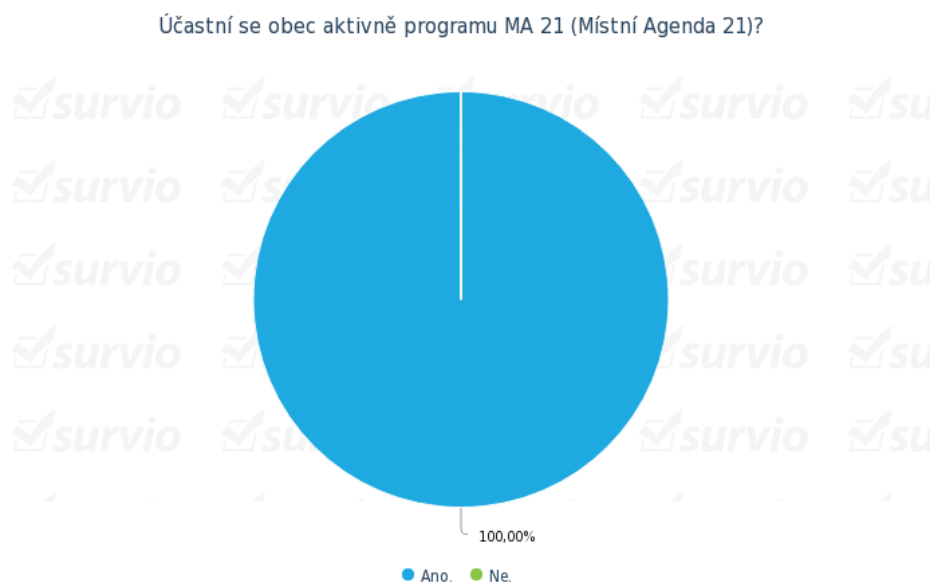
3.2. Dotazník Efektivnost místní Agendy 21

Díky poznatku, že většina malých obcí je zapojena do MA21 pouze okrajově (v kategorii Zájemci), byl vytvořen dotazník s názvem Efektivnost MA21 v obcích do 2000 obyvatel. Dotazník obsahuje 7 otázek (viz. níže) a byl rozeslán náhodnému vzorku 30 obcí z tabulky č. 2 na emailové adresy koordinátorů MA21, které byly zveřejněny v databázi. Dotazník byl vytvořen pomocí online generátoru dotazníků. U otázek s více možnostmi bylo možné zvolit jednu i více odpovědí. Odpověď respondenta byla brána v potaz, jestliže byly zodpovězeny všechny otázky dotazníku.

Otázka č. 1: Účastní se obec aktivně programu MA21 (Místní Agenda 21)?

Sto procent respondentů se aktivně angažuje v projektech MA21.

Graf 1: Účastní se obec aktivně programu MA21 (Místní Agenda 21)?

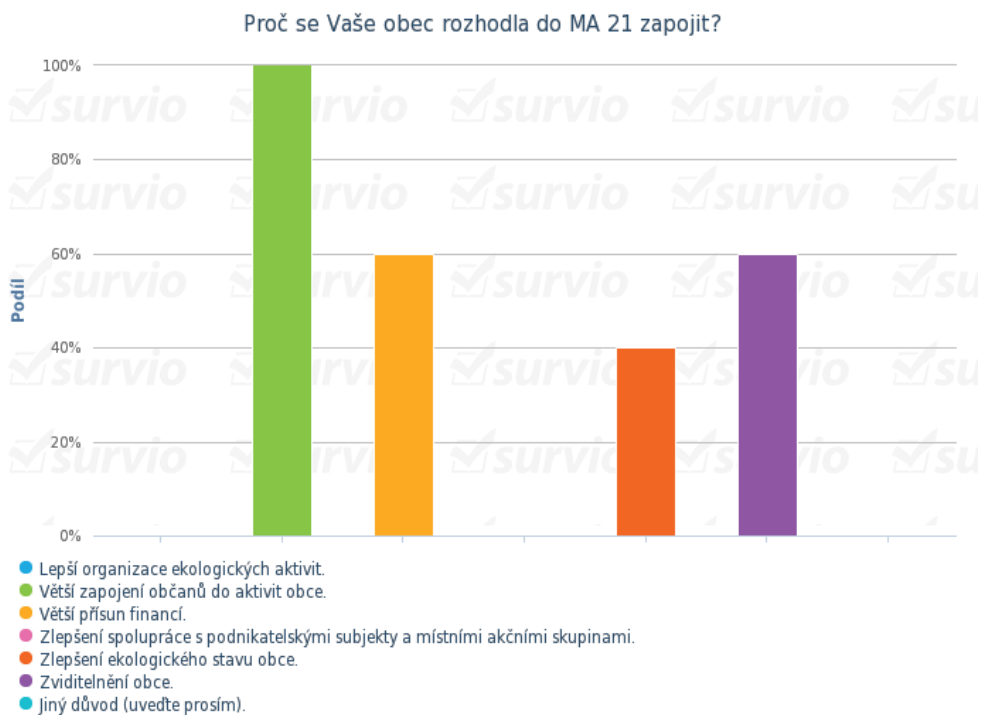
Zdroj: <http://www.surveio.com/cs/> + vlastní zpracování.

Otázka č. 2: Proč se Vaše obec rozhodla do MA21 zapojit? – výběr z více možností

Žádné procento dotázaných nezvolilo možnost spolupráce s podnikatelskými subjekty a místními akčními skupinami jako důvod zapojení.

Nejfrekventovanějšími odpověďmi bylo větší zapojení občanů do aktivit obce (100%), větší přísun financí (60%), zviditelnění obce (60%) a zlepšení ekologického stavu obce (40%).

Graf 2: Proč se Vaše obec rozhodla do MA21 zapojit?

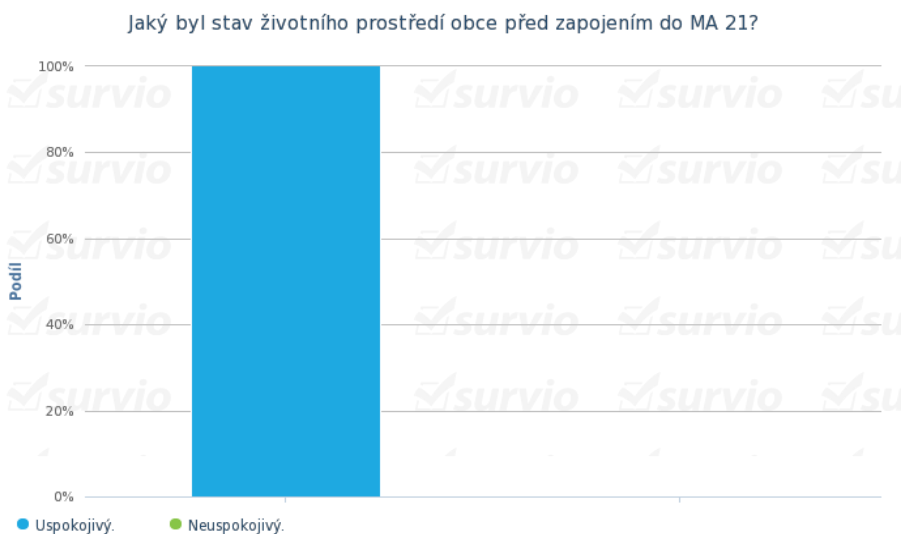

Zdroj: <http://www.surveo.com/cs/> + vlastní zpracování.

Otázka č. 3: Jaký byl stav životního prostředí obce před zapojením do MA21?

Sto procent respondentů definovala stav životního prostředí jako uspokojivý.

Graf 3: Jaký byl stav životního prostředí před zapojením do MA21?

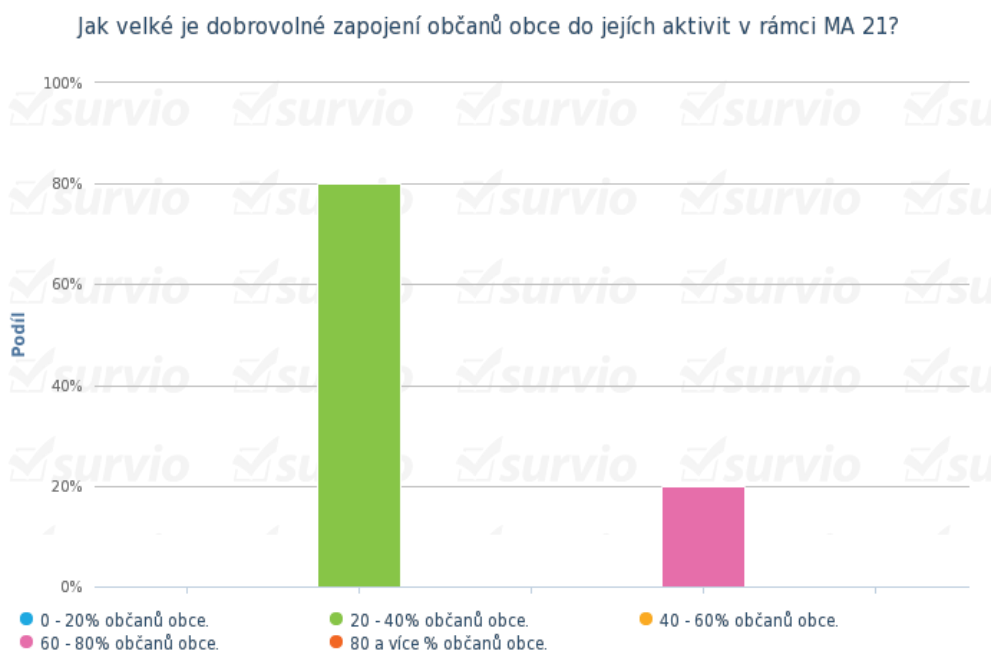

Zdroj: <http://www.surveo.com/cs/> + vlastní zpracování.

Otázka č. 4: Jak velké je dobrovolné zapojení občanů obce do jejích aktivit v rámci MA 21?

Otázka byla položena v procentuálním rozmezí. Pouze tři respondenti uvedli zapojení mezi 60 – 80% občanů obce, všechny ostatní odpovědi byly 20 – 40%.

Graf 4: Jak velké je dobrovolné zapojení občanů obce do jejích aktivit v rámci MA21?

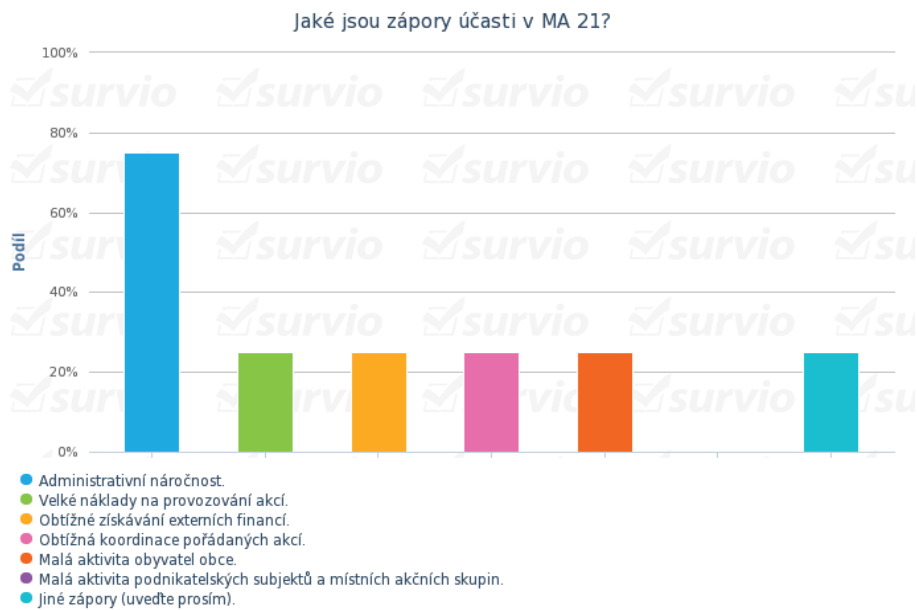

Zdroj: <http://www.surveio.com/cs/> + vlastní zpracování.

Otázka č. 5: Jaké jsou záporné účasti v MA21? – výběr z více možností

Nikdo z dotázaných nepovažoval za problémovou malou aktivitu podnikatelských subjektů a místních akčních skupin. Naopak nejčastější odpovědí byla administrativní náročnost (78%). Překvapivě 20% dotázaných uvedlo jiný důvod, a to personální problémy při výběru vhodného koordinátora akcí.

Graf 5: Jaké jsou zápory účasti v MA21?

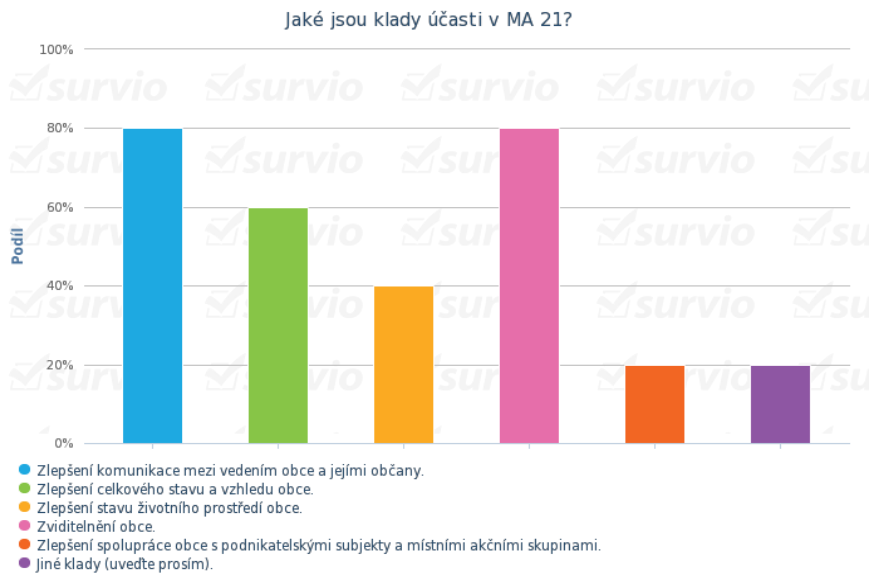

Zdroj: <http://www.surveio.com/cs/> + vlastní zpracování.

Otázka č. 6: Jaké jsou klady účasti v MA21? – výběr z více možností

Otázky zlepšení komunikace mezi vedením obce a občany a zviditelnění obce dosáhly jako jediné 80%, zlepšení celkového stavu a vzhledu obce (60%). Jiný důvod uvedlo 20% dotazovaných a to, proto, že jejich zapojení v MA21 probíhá krátkou dobu a zatím nejsou schopni na tuto otázku odpovědět.

Graf 6: Jaké jsou klady účasti v MA21?

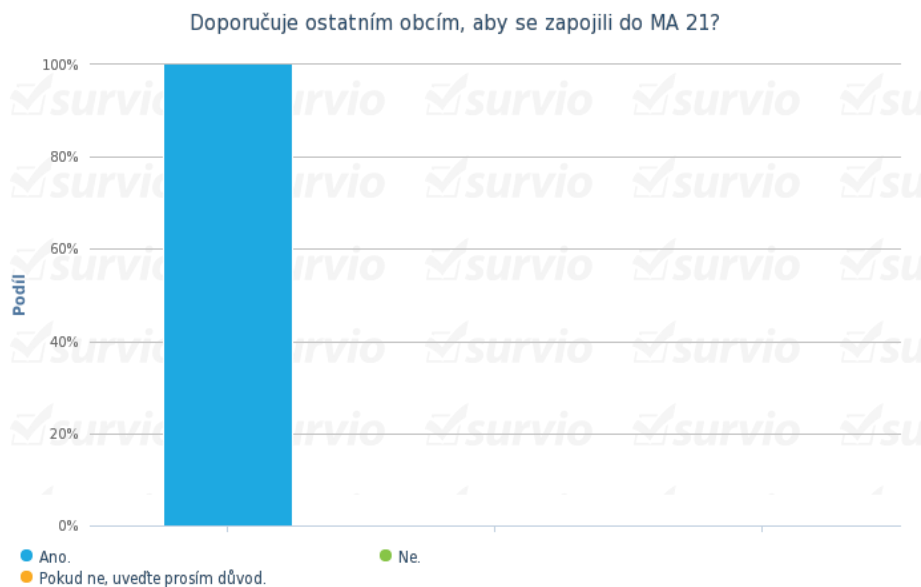

Zdroj: <http://www.surveio.com/cs/> + vlastní zpracování.

Otázka č. 7: Doporučujete ostatním obcím, aby se zapojily do MA21?

Všichni dotazovaní na tuto otázku odpověděli kladně.

Graf 7: Doporučuje ostatní obcím, aby se zapojily do MA21?

Zdroj: <http://www.surveio.com/cs/> + vlastní zpracování.

3.2.1. Sumarizace výsledků dotazníku

- **Důvody zapojení obce do MA21**

Velice překvapující byl malý procentuální výsledek možnosti spolupráce s podnikatelskými subjekty a místními akčními skupinami i přesto, že právě tento důvod je jedním z cílů praktického užití MA21. Zlepšení komunikace mezi občany a ostatními subjekty ovlivňujícími město je základnou pro uskutečňování dalších dlouhodobých projektů. Vzhledem k podmínkám malých obcí je to však pochopitelná volba, protože je zde malé zastoupení průmyslu a služeb, nejvíce je zde zastoupeno malé a střední podnikání. Proto může být spolupráce nesnadná. Podnikatelské subjekty v těchto podmínkách dávají přednost svým podnikatelským aktivitám kvůli finanční, časové a personální náročnosti.

Diskutabilní je připojení kvůli finanční podpoře. Možnosti jednorázového nebo pravidelného příspěvku ze strany samosprávy obce na aktivity MA21 lze využít podle kritérií pro malé obce při splnění kategorie C. V kategorii B je možné čerpat z externích zdrojů (grantů externích dotací) Vzhledem k tomu, že většina dotazovaných se řadí ke skupině Zájemci, kde nemají z hlediska kritérií nárok na žádnou finanční podporu. Jedná se zde pravděpodobně o obce, které v programu MA21 začínají a chtějí se postupně vypracovat do vyšších kategorií.

- **Dobrovolné zapojení občanů obce**

Menší zapojení občanů je podle mého názoru určeno malým počtem obyvatel, ale nemusí to být vždy pravidlem. V malých obcích je komunikace méně problematická, panuje zde většinou pevná společenská soudržnost. Avšak důvodem menšího podílu zapojení obyvatel může být neatraktivnost pořádaných akcí, špatná organizace ze strany obce nebo nedostatek finančních prostředků.

- **Klady a zápory účasti**

Zviditelnění obce byla označena jako nejčastější klad MA21. Z toho vyplývá, že účast v MA21 zvyšuje atraktivitu obce, péče o životní prostředí a tím zvýšená péče o okolí a vzhled obce může způsobit zvýšený turistický ruch a návštěvnost obce jako takovou. To

také může znamenat větší přísun financí. Výsledek ve zlepšení komunikace mezi občany a vedení města byl uvedený jako klad i jako zápor, proto je výsledek rozporuplný.

Oproti tomu za největší problém je považována velká administrativní náročnost. Tato volba je pochopitelná, protože veškerá administrativa spadá pod jednu osobu k tomu určenou – koordinátora. Funkce koordinátora může probíhat souběžně s dalšími funkcemi např. starosta, člen zastupitelstva.

3.3. Případová studie – obec Horosedly

3.3.1. Představení obce

Obec Horosedly se nachází v Jihočeském kraji na severozápadní hranici píseckého okresu. Situována je z větší části v údolí řeky Skalice a z části na svahu vyvýšeniny. Horosedly jsou obcí venkovského typu, která se vyznačuje nízkou hustotou zástavby (převážně rodinné domy), zaměstnaností v primárním sektoru a nutností dojíždět za prací. Celková katastrální výměra činí 557 ha s převládající zemědělskou půdou, krajina kolem obce je mírně zalesněná. Většina obydleného území obce je záplavová oblast. Počet stálých obyvatel Horosedel je 124 (2014) zde trvale žijících občanů. Kvůli absenci pracovních míst a vzdělávacích institucí se spádovými oblastmi pro obec stávají především města Mirovice, Písek a Příbram. V současné době je starostkou města paní Lada Hašková.

3.3.2. Ekologické aktivity

Horosedly jsou i při svých omezeních ekologicky velmi aktivní malou obcí. Vytváří dlouhodobé projekty, na kterých se dobrovolně podílí občané obce i okolní vesnice. Péče o přírodu a okolí obce je součástí územního plánu a programu rozvoje obce, týká se především výsadby a obnovy vegetačních prvků v obci, péče o krajinu a udržování vodních toků ve spolupráci se správcem toku – Povodí Vltavy s.p.

Obec spolupracuje se specialisty a zajišťuje projektovou dokumentaci v oblasti zeleně. Hlavním zájmem obce v oblasti ekologie je výchova a vzdělávání. Snaží se vytvoření a prohloubení vztahu a ekologického přístupu občanů, zejména dětí ke krajině. Tento přístup je založen na principech udržitelného rozvoje Obec zapojuje své občany do

rozhodovacího a plánovacího procesu, kdy mohou volně vyjádřit své připomínky a návrhy na obecním úřadě. Dobrovolná účast občanů je projevena především ve vysoké účasti při výsadbě původních stromových kultur v lese Háj, který je vlastnictví města. Výsadby se 2x ročně účastí nejméně polovina obyvatel.

Horosedly se účastnily v letech 2004-2010 soutěže Vesnice roku Jihočeského kraje, která je vyhlášována každoročně Programem pro obnovu venkova ve spolupráci s ministerstvem pro místní rozvoj a ministerstvem zemědělství. Do této soutěže se připojí i letos, v roce 2014. Za své ekologické snahy získala obec v roce 2007 ocenění Zelená stuha za péči o zeleň a životní prostředí. Podmínkou udělení Zelené stuhy je plánování a uskutečňování dlouhodobých ekologických aktivit s důrazem na vzdělávání občanů. Obec má v budoucnosti zájem na účasti v aktivitách místní Agendy 21 a také na možné připojení do Národní sítě zdravých měst.

Za další úspěch bych označila zpracování a realizaci prováděcího projektu pro obnovu krajinných kultur. Zpracování projektu probíhalo za finanční podpory Jihočeského kraje (podpora venkova a krajiny) a bylo zahájeno v roce 2009. Po provedení zpracování získala obec příspěvek ve výši 4 500 000,- Kč z Operačního programu Životní prostředí – prioritní osa 6. Projekt, jehož dokončení se očekává v průběhu roku 2014, zahrnoval výsadbu cca 1 400 stromů a 500 keřů podél polních cest a tím přispívá k rekultivaci původní krajiny a byl tak vytvořen nový biokoridor.

3.3.3. Ekologická stopa, biokapacita

Veškeré údaje se vztahují k roku 2011 z důvodu dostupnosti a relevantnosti všech dat. Výpočet ekologické stopy je orientační, pro podrobný výpočet nebyla dostupná potřebná data. Důvodem výběru ekologické stopy je okamžitá měřitelnost, která se na rozdíl od ostatní indikátorů nemusí mapovat po několikaletý časový úsek a není zde zapotřebí složitých a nákladných měření dat. Výsledek byl zjištěn pomocí online výpočtu ekologické stopy na stránkách <http://www.ekostopa.cz/mesto/>.

Malá tendence růstu bytové a nebytové zástavby v roce 2011 a nulový podíl spalovaného komunálního odpadu přispěli ke snížení výsledku ekostopy. Naproti tomu absence třídění nápojových kartonů a bioodpadu vedla ke zhoršení výsledného stavu.

Ekologická stopa obce za rok 2011 Horosedly vykazuje ekologickou rezervu 8,71 gha na jednoho obyvatele obce. Obec tedy zatěžovala své životní prostředí na snesitelné úrovni. Životní prostředí obce je prozatím schopno dlouhodobě unést zátěž, kterou na něj obyvatelé obce vytvářejí.

Tabulka 3: Složky ekologické stopy - Horosedly

Ekologická stopa města		
Počet obyvatel	120	
Spotřeba pitné vody	6000	m ³⁽²⁾
Zastavěné a ostatní plochy ve městě celkem	61,17	ha ⁽¹⁾
Nová výstavba domů a bytů	144	m ²⁽¹⁾
Nově zastavěná plocha dalších objektů (sklady, obchody)	150	m ²⁽¹⁾
Celková produkce směsného komunálního odpadu	31570	kg ⁽²⁾
Produkce nebezpečného odpadu	450	kg ⁽²⁾
Podíl spalovaného komunálního odpadu	0	%
Podíl skládkovaného komunálního odpadu	60,7	%
Vyříděné složky:		
Papír	3510	kg ⁽²⁾
Sklo	3420	kg ⁽²⁾
Plasty	2171	kg ⁽²⁾
nápojové kartony	0	kg ⁽²⁾
Biodpad	0	kg ⁽²⁾
Kovy	3300	kg ⁽²⁾

Zdroj: <http://www.ekostopa.cz/mesto/mesto.vypocet-orientacni/default/> + vlastní zpracování

Tabulka 4: Složky biokapacity, výpočet - Horosedly

Biokapacita		
Zastavěné a ostatní plochy ve městě celkem	61,17	ha ⁽¹⁾
Orná půda	405,81	ha ⁽¹⁾
Zahrady, chmelnice, vinice, sady	11,12	ha ⁽¹⁾
Trvalé travní porosty	38,54	ha ⁽¹⁾
Lesní půda	53,26	ha ⁽¹⁾
Vodní plochy	7,44	ha ⁽¹⁾
Biologická kapacita obce		
	21,05	Gha/ 1 obyv.
Ekologická stopa obce		
	12,34	Gha/ 1 obyv.

Zdroj: <http://www.ekostopa.cz/mesto/mesto.vypocet-orientacni/default/> + vlastní zpracování

Zdroje dat:

⁽¹⁾ Český statistický úřad

⁽²⁾ Obecní úřad obce Horosedly

3.3.4. SWOT analýza obce Horosedly

Ekologický obraz obce Horosedly je velmi pozitivní, ale i přesto zde existují určitá rizika, na která je potřeba se zaměřit. Určila jsem silné a slabé stránky obce a také příležitosti a ohrožení.

Dále jsem stanovila váhu jednotlivých položek, součet vah je v každém oddílu roven jedné. Tabulka je doplněna o hodnocení (významnost) položky pro obec:

1 – nevýznamné

2 – spíše nevýznamné

3 – spíše významné

4 – významné

Mezi nejvýznamnější kladné položky jsem vybrala aktivitu obyvatel a vedení obce a možnost získání zdrojů financí z dotačních fondů pro rozvoj obce. Naopak jako nejvýznamnější záporné položky jsem označila omezené interní finanční zdroje obce pro realizaci větších projektů a odliv obyvatel za prací do větších měst.

Jako výsledek vyplývá strategie W-T. To znamená vyhledávat takové postupy a možnosti, které by omezily dopad externích ohrožení na slabé stránky obce. Výsledek analýzy byl očekávaný, protože mnoho obcí venkovského typu se potýká s podobnými problémy v rámci svých specifik.

Nicméně většinu negativních jevů lze redukovat větší aktivitou a průrazností vedení města. Úroveň obce také může pozvednout zapojení v programech, které obce sdružují a poskytují určité know-how.

Tabulka 5: SWOT analýza obce Horosedly

Silné stránky (Strengths)	Váha	Hodnocení	
Dostatek ploch pro další výstavbu	0,15	3	0,45
Vhodné podmínky pro rozvoj malého a středního	0,2	2	0,4
Nízká míra nezaměstnanosti	0,15	2	0,3
Čisté životní prostředí	0,2	3	0,6
Aktivita obyvatel a vedení obce	0,3	4	1,2
	1		2,95
Slabé stránky (Weaknesses)			
Omezené interní finanční zdroje obce pro	0,3	4	1,2
ZŠ a MŠ není přímo v obci, nutnost dojíždění	0,1	3	0,3
Nutnost dojíždění za prací, vzděláním i službami	0,3	4	1,2
Malé využití alternativních technologií	0,1	2	0,2
Chybí kanalizační síť	0,2	3	0,6
	1		3,5
Příležitosti (Opportunities)			
Poloha v dosahu regionálních center (Písek,	0,2	3	0,6
Možnost získání zdrojů financí z dotačních	0,3	4	1,2
Zvýšení turistické atraktivity	0,15	3	0,45
Další rozvoj malého a středního podnikání	0,2	2	0,4
Možnost využití místních obnovitelných zdrojů	0,15	2	0,3
	1		2,95
Ohrožení (Threads)			
Odliv obyvatel za prací do větších měst	0,3	4	1,4
Stárnutí obyvatelstva	0,2	2	0,6
Zrušení nebo výrazné omezení autobusových spojů	0,15	2	0,3
Nedostatek financí na výstavbu kanalizační sítě	0,15	3	0,45
Malá flexibilita při výskytu nepředvídatelných událostí - záplavy)	0,2	3	1,05
	1		3,8

Zdroj: vlastní tvorba

3.3.5. Bilance zapojení Horosedel do MA21

Vzhledem k podmínkám, které nyní v obci panují, by se mohly Horosedly přiřadit ke kategoriím Zájemci nebo do kategorie D. Kategorie C a vyšší nepřipadají v úvahu z důvodu plnění povinného bodu – schválení finanční podpory aktivit radou nebo zastupitelstvem obce, a to 1x ročně. Rozpočet obce není schopný tyto další výdaje obsáhnout.

Kategorie Zájemci

Účast v kategorii Zájemci by v obci nepřinesla žádné výhody ani nevýhody, protože spočívá pouze ve formální registraci v databázi Místní Agenda 21 a ustanovení kontaktní osoby. Nepředstavuje tedy žádný pokrok.

Kategorie D

V kategorii D je obec schopna splnit všechny požadavky, které jsou od ní vyžadovány. Problematická situace by mohla nastat při plnění požadavku spolupráce mezi zástupci občanského a podnikatelského sektoru, kdy se společné aktivity musejí konat minimálně jednou ročně. V obci se vyskytuje malý počet podnikatelských subjektů, které nejeví žádný zájem ke spolupráci na současných aktivitách obce. Je tedy malá šance, že členství v MA21 toto stanovisko změní.

• Aktivita obyvatel

Horosedly mají při provozování vlastních dobrovolných projektů vysokou, téměř nadpoloviční účast na rozdíl od obcí, které se účastnily průzkumu pomocí dotazníku (viz výše). Při správném vedení obce ke spokojenosti obyvatel vytvoření pocitu sounáležitosti není tento důvod pro zapojení MA21 relevantní.

• Zlepšení péče o životní prostředí

Podle výsledků ekologické stopy je obec Horosedly schopná hospodařit se svým životním prostorem a účinně s ním hospodařit. Jediným relevantním problémem se stává chybějící kanalizační síť, na kterou chybí finanční prostředky a technické zázemí, ale na tento problém MA21 jako styl řízení a vedení obce nemá řešení.

• Získání finančních prostředků

Ze zařazení obce do skupiny D nevyplývá žádná finanční podpora, v této kategorii se pouze vymezují peníze z rozpočtu obce na ekologické projekty. Členství v MA21 by také nijak neusnadnilo čerpání externích dotací. Tento důvod není dostatečný pro členství v MA21.

4. Efektivnost MA21 v obcích nad 10 000 obyvatel.

Ve druhém oddílu praktické části práce vytvořím případovou studii města Strakonice, kde využiji výpočet ekologické stopy a SWOT analýzy, kde se zaměřím na jednotlivé oblasti města, kterých se působení MA21 dotýká. Tyto oblasti jsou chápány stejně jako rozdělení pilířů udržitelného rozvoje – oblast ekonomická, oblast sociální a oblast ekologická. Ze získaných poznatků vyvodím obecné závěry pro zkoumaný celek.

4.1. Případová studie – město Strakonice

4.1.1. Představení města

Strakonice jsou obcí ležící v Jižních Čechách na soutoku řek Volyňky a Otavy a jsou obklopeny mírně zalesněnou krajinou. Strakonice jsou obcí s rozšířenou působností a pověřeným obecním úřadem. Vzhledem k silné ekonomické základně jsou Strakonice hospodářským, sociálním a kulturním centrem celého území bývalého okresu. Strakonice se dělí na 7 městských částí – Dražejov, Hajská, Modlešovice, Přední Ptákovice, Nové Strakonice, Střela a Virt. Celková katastrální výměra činí 3 468 hektarů s převládající zemědělskou půdou. K 1. 1. 2013 je celkový počet obyvatel 22 961. Město Strakonice se vyznačuje hustou zástavbou bytových i nebytových jednotek, hustou sítí služeb a zaměstnaností především v sekundárním (strojírenství a pivovarnictví) a terciárním sektoru. V současné době je starostou obce pan Ing. Mgr. Pavel Vondrys.

4.1.2. Ekologické aktivity města

Strakonice jsou především průmyslové město, a proto se snaží působení průmyslu a ostatních negativních faktorů co nejvíce vykompenzovat aktivitou v ekologické oblasti. Strakonice jsou od roku 2006 zařazeny do databáze Místní Agenda 21, kde jsou aktivní do současnosti. Prozatím spadají do kategorie C a také jsou součástí programu Národní síť zdravých měst, který prosazuje ideové principy místní Agendy 21.

K běžným aktivitám města patří obnova městské zeleně, která zahrnuje vysazování stromů, výsadbu květin, udržování veřejných prostranství a čištění řeky Otavy. Obec Strakonice často spolupracuje s odborníky z řad firem a s místními akčními skupinami (skauti, hasiči, aj.)

Osvětové projekty jsou pravidelnou součástí aktivit obce. Podporují zájem o životní prostředí a správný životní styl. Svoji atraktivitou a rozmanitým zaměřením přitahují největší pozornost veřejnosti a rozšiřují podvědomí o probíraných tématech.

Mezi nejzajímavější projekty města patří:

- Den Země - navazuje na celosvětovou kampaň „Clean the World“ a její hlavní náplní je zapojení občanů při úklidu města a pořádání přírodovědných soutěží na základních a středních školách.
- Den bez tabáku – podporuje podvědomí o škodlivosti nikotinu na lidské zdraví, např. v minulých letech o problému pasivního kouření byly vzdělávány děti v mateřských školách nebo se uskutečnila veřejná akce měření závislosti na nikotinu.
- Den bez úrazů – v minulých letech informoval o prevenci úrazů na kole ve spolupráci s policií. Mimo jiné se pořádala charitativní cyklotour s názvem „Na kolech dětem“, kdy byla uspořádána sbírka pro onkologicky nemocné děti.
- Den bez aut a týden mobility – navazuje na stejnojmenný evropský projekt orientací na udržitelnou formu dopravy a dopravní mobilitu. Naposledy byl uskutečněn v roce 2009.
- Dny zdraví – probíhají každoročně od roku 2006. Odborné zastřešení zde zajišťuje Státní zdravotní ústav. Jednotlivá témata (např. civilizační choroby, otužování) se každým rokem mění.

Společným projektem města Strakonice a Nadace partnerství je „Město stromů“. Navazuje od roku 2006 na vlastní projekt města „Rok stromů“ a jeho náplní je péče o stromy a ochrana přírody.

Na vytváření a organizace projektů se také často podílí místní akční skupina občanského sdružení LAG STRAKONICKO, o. s.

Největší úspěch v počtu zúčastněných dobrovolníků slavil projekt „Strakonice čistější a krásnější“ inspirovaný mezinárodní kampaní „Clean the World“. Projekt spočívá v čištění města od odpadu. V roce 2012 se zapojilo celkem 700 dobrovolníků z řad občanů i dětí ze základních škol a společnými silami odstranili 10 tun odpadu.

V roce 2007, tedy rok po vstupu Strakonice do MA21 získalo město ocenění na mezinárodní konferenci NSZM za nejrychlejší a nejefektivnější posun v místní Agendě 21 a v projektu Zdravé město.

V roce 2013 vyhrálo město Strakonice ocenění Jihočeská ratolest za dlouhodobě koncipovaný osvětový projekt – „Putování románovou krajinou“. Ocenění bylo uděleno za výsadbu původních ovocných dřevin. V témže roce se Strakonice umístili na čtvrtém místě v soutěži „Jihočeši třídí odpady“ v kategorii nad 7 000 obyvatel.

Podněty, návrhy a otázky mohou občané města vyjádřit na veřejném fóru nebo prostřednictvím kulatých stolů a anket. Při každém setkání na veřejném fóru si občané zvolí 10 nejaktuálnějších problémů, jejich důležitost mohou podpořit výsledkem anket. Tři z těchto problémů získají finanční podporu od obce na nápravu.

Finance na projekty Zdravého města a MA21 jsou vyhrazeny převážně z městského rozpočtu. Město také vyhlašuje nepravidelně soutěže o financování neziskových a příspěvkových organizací na konkrétní projekty. Dalším řešením finanční otázky jsou společné granty s Komunitní nadací Blanicko – Otavskou, které probíhají již čtvrtým rokem. Tyto společné granty podporují především realizaci námětů z fóra Zdravého města. Strakonice také čerpají na své projekty z účelových dotací programu rozvoje venkova.

4.1.3. Ekologická stopa, biokapacita

Všechny data jsou vztažena k roku 2011 z důvodu nedostupnosti nebo neúplnosti dat z let následujících. Výpočet ekologické stopy je orientační, pro přesný výpočet nebyly získány potřebné interní údaje obce. Výpočet ekologické stopy obce nad 10 000 obyvatel se v postupu nijak neliší od výpočtu ekologické stopy malé obce a byl proveden pomocí online výpočtu ekologické stopy na stránkách <http://www.ekostopa.cz/mesto/>.

Negativní položky, které nejvíce přitížily celkovému výsledku, jsou vysoká míra zastavěných ploch ve městě a vysoká produkce směsného komunálního odpadu. Energie

spotřebované na odbourání nebo uskladnění takového množství odpadu výrazně snížila celkový výsledek biokapacity města.

Ekologická stopa města Strakonice z roku 2011 vykazuje deficit 7,79 gha na jednoho obyvatele. Znamená to, že každý obyvatele Strakonice, s veškerou produkcí odpadu a za použití dostupných technologií zabírá o 7,79 krát více plochy, než je udržitelný stav.

Tabulka 6: Složky ekologické stopy - Strakonice

Ekologická stopa města		
Počet obyvatel	23 451	
Spotřeba pitné vody	1 126 000	m ³⁽³⁾
Zastavěné a ostatní plochy ve městě celkem	809,23	ha ⁽¹⁾
Nová výstavba domů a bytů	6923	m ²⁽¹⁾
Nově zastavěná plocha dalších objektů (sklady, obchody)	3527	m ²⁽¹⁾
Celková produkce směšného komunálního odpadu	4 612 440	kg ⁽²⁾
Produkce nebezpečného odpadu	31 536	kg ⁽²⁾
Podíl spalovaného komunálního odpadu	0	%
Podíl skládkovaného komunálního odpadu	50,16	%
Vyříděné složky:		
Papír	573 500	kg ⁽²⁾
Sklo	335 940	kg ⁽²⁾
Plasty	273 610	kg ⁽²⁾
nápojové kartony	14 690	kg ⁽²⁾
Biodpad	1 044 000	kg ⁽²⁾
Kovy	56 900	kg ⁽²⁾

Zdroj: <http://www.ekostopa.cz/mesto/mesto.vypocet-orientacni/default/> + vlastní zpracování

Tabulka 7: Složky biokapacity, výpočet - Strakonice

Biokapacita		
Zastavěné a ostatní plochy ve městě celkem	809,23	ha ⁽¹⁾
Orná půda	1 274,14	ha ⁽¹⁾
Zahrady, chmelnice, vinice, sady	212,99	ha ⁽¹⁾
Trvalé travní porosty	462,62	ha ⁽¹⁾
Lesní půda	601,13	ha ⁽¹⁾
Vodní plochy	107,8	ha ⁽¹⁾
Biologická kapacita obce		
	0,66	Gha/ob
Ekologická stopa obce		
	8,45	Gha/ob

Zdroj: <http://www.ekostopa.cz/mesto/mesto.vypocet-orientacni/default/> + vlastní zpracování

Zdroje dat:

⁽¹⁾ Český statistický úřad

⁽²⁾ Městský úřad obce Strakonice

⁽³⁾ Technické služby Strakonice

4.1.4. SWOT analýza města Strakonice

Strakonice mají na základě analýzy velice silnou průmyslovou a environmentální základnu, která přináší různá pozitiva a negativa.

Ve SWOT analýze jsem nejprve určila silné stránky, slabé stránky, příležitosti a ohrožení. Mým okruhem zájmu při výběru těchto faktorů bylo zaměření se na oblast ekonomickou, sociální a environmentální, kdy jsem se inspirovala základními pilíři trvale udržitelného rozvoje. Z každého pilíře jsem vybrala dva faktory pro každou část analýzy, aby výsledný obraz analýzy byl co nejvíce komplexní a propojen v souvislostech s MA21.

V dalším kroku jsem stanovila důležitost (váhu) jednotlivých položek, kdy součet vah v kategorii je roven jedné. Součástí analýzy je doplnění významnosti položek pro rozvoj města.

1 – nevýznamné

2 – spíše nevýznamné

3 – spíše významné

4 – významné

Za nejvýznamnější položky ve smyslu kladného hodnocení jsem vybrala aktivní přístup města ke vzdělávání, osvětě a komunikaci s občany, využití zdrojů z rozvojových programů EU a zapojení větších firem do projektů města. Naopak položky, které jsem označila, jako největší negativa byly malá externí finanční podpora na projekty města a trvale neudržitelný stav města.

Faktor stárnutí populace jsem ohodnotila jako nevýznamný vzhledem k tomu, že problém stárnutí populace se týká celé České republiky a potýkají se s ním všechna města nad 10 000 obyvatel.

Z výsledku analýzy vyplývá strategie S – O, kdy se za pomoci příležitostí rozvíjí silné stránky města a představuje žádoucí stav směřování města. Ve výsledku součinu vah a hodnocení nejvýrazněji vystupuje externí ukazatel Příležitosti, naproti tomu výsledky ostatních ukazatelů byly velice vyrovnané. Je na místě sledovat další vývoj hrozeb a slabých stránek města a přistoupit na preventivní kroky k jejich omezení.

Tabulka 8: SWOT analýza města Strakonice

Silné stránky (Strengths)	Váha	Hodnocení	
Ek. 1 – Vysoký počet spolupracujících malých a středních podniků	0,1	3	0,3
Ek. 2 – Zkušenosti z využívání grantů z EU	0,2	3	0,6
Soc. 1 – Vysoký stupeň občanské vybavenosti	0,15	2	0,3
Soc. 2 – Aktivní přístup města ke vzdělávání, osvětě a ke komunikaci s občany	0,2	4	0,8
Env. 1 – Velká četnost projektů podporujících životní prostředí	0,15	3	0,45
Env. 2 – Členství v MA21 a NSZM	0,2	3	0,6
	1		3,0
Slabé stránky (Weaknesses)			
Ek. 1 – Vysoká finanční náročnost provozovaných aktivit	0,2	3	0,6
Ek. 2 – Malá externí finanční podpora na projekty města	0,2	4	0,8
Soc. 1 – Migrace obyvatelstva do míst s lepším bytovým fondem	0,15	3	0,45
Soc.2 – Malá angažovanost části občanů, slabá vazba na město	0,2	2	0,4
Env.1 – Malé využití obnovitelných zdrojů a alternativních technologií	0,15	3	0,45
Env.2 – Častý vznik „černých skládek“	0,1	2	0,2
	1		2,9
Příležitosti (Opportunities)			
Ek. 1 – Vytvoření systému podpory podnikání	0,15	3	0,4
Ek. 2 – Využití zdrojů z rozvojových programů EU	0,3	4	1,2
Soc. 1 – Důraz na rozvoj dalšího vzdělávání	0,1	3	0,3
Soc. 2 – Zkvalitňování sociálních služeb	0,1	3	0,3
Env. 1 – Zapojení větších firem do projektů města	0,2	4	0,8
Env. 2 – Podpora systému využívání odpadů a recyklace	0,15	3	0,4
	1		3,5
Ohrožení (Threads)			
Ek. 1 – Malá podpora státu při zvýšení finanční	0,2	3	0,6
Ek. 2 – Přetrvání jednostranného zaměření na automobilový průmysl	0,1	3	0,3
Soc. 1 – Stárnutí populace	0,1	1	0,1
Soc. 2 – Vznik sociálně selektovaných lokalit	0,15	2	0,3
Env. 1 – Trvale neudržitelný stav města	0,3	4	1,2
Env. 2 – Vznik ekologicky náročných průmyslových zón	0,15	3	0,4
	1		2,9

Zdroj: vlastní zpracování

DISKUZE a VÝSLEDKY

Na základě zpracování praktické části práce se ukázalo, že Místní Agenda 21 působí na obce s různým počtem obyvatel rozdílným způsobem. Jako nejsilnějšími stránkami zapojení do MA 21 se projevíly zviditelnění obce a její atraktivnost pro občany a turisty, zvýšená péče o životní prostředí nad rámec povinností municipality a osvěta, propagace a následné vzdělávání v oblasti životního prostředí. Naopak jako nejslabší články se ukázaly finanční zajištění projektů, problémová spolupráce a komunikace vedení města s občany a spolupráce s podnikatelskými subjekty všech typů.

Na základě informací a analýz z praktické části byla potvrzena jedna hypotéza ze dvou stanovených, a to hypotéza č. 2. Podpůrné materiály k platnosti hypotéz jsou uvedeny v příloze.

Hypotéza č. 1: Zapojení malé venkovské obce (do 2000 obyvatel) do MA21 má větší přínos pro životní prostředí obce, než samostatné ekologické aktivity.

- Vyvrácena. Na základě porovnání výsledků dotazníku a případové studie obce Horosedly není téměř žádný rozdíl mezi samostatnými ekoaktivitami obce a aktivitami v rámci MA21. Při zobecnění výsledků je zapojení v MA21 z hlediska realizace náročnější a nepřináší očekávané výstupy.

Hypotéza č. 2: Přínosy MA21 pro město nad 10 000 obyvatel převažují nad zápory.

- Potvrzena. Platnost této hypotézy potvrzuje případová studie a SWOT analýza města Strakonice, kde převažují přínosy pro město nad zápory díky výsledné strategii S – O.

ZÁVĚR

Stanovený cíl práce byl splněn.

V literární rešerši byl nejdříve proveden teoretický přehled z oblasti trvale udržitelného rozvoje. Jako myšlenka, která změnila strategii mnoha států, byl udržitelný rozvoj prezentován jako součást dokumentů, institucí a mezinárodních summitů, kdy se jeho definice a určení rozvíjeli a přecházeli v praktické uskutečnění. Také zde byly zmapovány základní pilíře a principy, na kterých celá myšlenka udržitelného rozvoje stojí a podmínky indikátorů, kterými se měří. Pro zmapování mezinárodní rozšířenosti pojmu zde byl udržitelný rozvoj prezentován také jako součást interních dokumentů Evropské unie. Následovala implementace udržitelného rozvoje v podmínkách České republiky, kde byly zmíněny hlavní instituce TUR.

Navazujícím a posledním tématem teoretické části je místní Agenda 21. Jsou zde uvedeny kritéria a klasifikace jednotlivých skupin programu a tvorba základního dokumentu MA21.

Informace získané v teoretické části byly ověřovány na základě stanovených hypotéz. Ze dvou určených hypotéz byla jedna potvrzena a jedna vyvrácena. V praktické části byly představeny dvě vybrané obce Jihočeského kraje – Horosedly a Strakonice. U obou obcí byly uvedeny jejich ekologické aktivity a působení MA21. Také byla vypočítána ekologická stopa, která představovala vyjádření zátěže na životní prostředí. Součástí praktické práce byl dotazník, který zmapoval působení MA21 v obcích pod 2000 obyvatel. Na konci každé části zkoumaných obcí je SWOT analýza, která je založena na aspektech působících na obci. Na žádost koordinátora MA21 Strakonice – Mgr. Michala Novotného, byla ekologická stopa města Strakonice zaslána městu pro jeho interní potřeby.

Z výsledků je zřejmé, že Místní Agenda 21 působí na obce s různým počtem obyvatel, infrastrukturou, ekonomickým zázemím a službami různým způsobem. U obcí s malým počtem obyvatel se možné MA21 chápat jako podpůrný prostředek prosazování cílů místní samosprávy, který ale nemusí nutně vést ke zlepšení životního prostředí. Naopak u obcí s větším počtem obyvatel vede MA21 k redukci dopadů poškozování přírody a vytváří funkční vztahy mezi obyvateli a samosprávou.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BIBLIOGRAFIE

Jeníček, J., Foltýn, J. (1996). *Životní prostředí a trvale udržitelný rozvoj v soustavě globálních problémů*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, Centrum pro otázky životního prostředí.

Kašpar, J., Petrová, M. (2006). *Místní Agenda 21 – informace, postupy, kritéria*. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR.

Kušková, P. (2003). *Česká republika 2003 : deset let udržitelného? rozvoje*. Praha: Univerzita Karlova, Centrum pro otázky životního prostředí.

Markvart, J. (2000). Principy udržitelného územního rozvoje. *Urbanismus a územní rozvoj*, 22(5), s. 5.

Mežřícký, V. (Eds.). (2005). *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Praha: Portál.

Moldan, B. (2001). *Ekologická dimenze udržitelného rozvoje*. Praha: Karolinum.

Moldan, B. (1996). *Indikátory udržitelného rozvoje*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, Centrum pro otázky životního prostředí.

Moldan, B. (2009). *Podmaněná planeta*. Praha: Karolinum.

Moldan, B. (2001). *Národní strategie udržitelného rozvoje České republiky: (návrh)*. V Praze: Univerzita Karlova.

Moldan, B. (2003). *(Ne)udržitelný rozvoj – ekologie, hrozba i naděje*. Praha: Karolinum.

Moldan, B., Hák, T., & Kolářová, H. (2002). *K udržitelnému rozvoji v České republice – vytváření podmínek*. Praha: Univerzita Karlova.

Nátr, L. (2005). *Rozvoj trvale neudržitelný*. Praha: Univerzita Karlova.

Reitschmiedová, A. (1998). *Práce s veřejností a místní Agenda 21*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, Český ekologický ústav, The British Council.

Remtová, K. (1996). *Trvale udržitelný rozvoj a strategie ochrany životního prostředí*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, Centrum pro otázky životního prostředí.

Stehlík, J. (2000). *Budoucnost lidského společenství: koncepce trvale udržitelné lidské existence*. Praha: Karolinum.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Centrum pro otázky životního prostředí UK (2008). *Co jsou indikátory*. Citováno 2. března 2014, dostupné z: <http://www.czp.cuni.cz/czp/index.php/cz/oddeleni-indikatoru-environmentalni-udrzitelnosti/12-co-jsou-to-indikatory>.

Česká informační agentura životního prostředí (2012). *Pracovní skupina RVUR*. Citováno 5. dubna 2013, dostupné z: [http://www.cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/\\$pid/MZPMSFHV26XQ](http://www.cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/$pid/MZPMSFHV26XQ).

Česká informační agentura životního prostředí (2012). *Profil organizace*. Citováno 17. března 2014, dostupné z: <http://www1.cenia.cz/www/o-cenia/profil-organizace>.

Databáze MA21 (n.d.). *Statistiky*. Citováno 15. března 2013, dostupné z: <http://ma21.cenia.cz/>.

Ekologická stopa (2011) *Ekologická stopa České republiky*. Citováno 2. března 2014, dostupné z: <http://www.ekologickastopa.cz/aplikace-a-vysledky/ekologicka-stopaceske-republiky.htm>

Hra o Zemi – Informační kampaň nevládních neziskových organizací Hra o Zemi. (n.d.). *Historický vývoj strategie trvale udržitelného rozvoje*. Citováno 29. března 2013, dostupné z: <http://trvala-udrzitelnost.sweb.cz/tur2.html>.

Informační centrum OSN v Praze (2005). *Rozvojové cíle MGDs*. Citováno 18. března 2013, dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zaber/?i=205>.

Informační systém statistiky a reportingu (2012). *Indikátory životního prostředí*. Citováno 13. března 2014, dostupné z: <http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=110>.

Informační systém statistiky a reportingu (2012). *Klíčové indikátory životního prostředí České republiky*. Citováno 13. března 2014, dostupné z: <http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=1504>.

Ministerstvo pro místní rozvoj: Pracovní skupina pro udržitelný rozvoj (2013). *Základní dokumenty*. Citováno 6. dubna 2013, dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Microsites/PSUR/Uvodni-informace-o-udrzitelnem-rozvoji/Zakladni-dokumenty>.

Ministerstvo životního prostředí: Platná legislativa (2018-2014). *Zákon o životním prostředí č. 17/1992 Sb.* Citováno 18. dubna 2013, dostupné z: <http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/5b17dd457274213ec12572f3002827de?OpenDocument>.

Ministerstvo životního prostředí (2008 - 2014). *Rada vlády pro udržitelný rozvoj*. Citováno 25. března 2013, dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/rada_vlady_pro_udrzitelny_rozvoj.

Místní Agenda 21 (n.d.). *Kritéria MA 21*. Citováno 16. března 2014, dostupné z: <http://ma21.cenia.cz/Z%C3%A1kladn%C3%ADinformaceoMA21/Kriteriama21/tabid/93/language/cs-CZ/Default.aspx>.

Místní Agenda 21 (n.d.). *Registrace pro nové zájemce*. Citováno 16. března 2014, dostupné z: <http://ma21.cenia.cz/Registracepronov%C3%A9z%C3%A1jemce/tabid/102/language/cs-CZ/Default.aspx>.

Národní síť Zdravých měst (2014). *NSZM ČR: Základní informace*. Citováno 15. března 2014, dostupné z: <http://zdravamesta.cz/index.shtml?apc=r2082129t>.

Oficiální stránky města Jihlavy (2010). *Základní informace – Kritéria MA21 a jejich zavádění do praxe*. Citováno 16. března 2014, dostupné z: <http://www.jihlava.cz/zakladni-informace-kriteriama21-a-jejich-zavadeni-do-praxe/d-465839/p1=71323>.

Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky (2012). *Předpis 165/2012 Sb.* Citováno 28. března 2014, dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=165&r=2012>.

Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj (n.d.). *Ekologická stopa*. Citováno 15. března 2014, dostupné z: [http://www.timur.cz/ekologicka-stop-13.html](http://www.timur.cz/ekologicka-stopa/ekologicka-stop-13.html)

Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj (n.d.). *Organizace*. Citováno 15. března 2014, dostupné z: <http://www.timur.cz/timur/organizace.html>.

United Nations Environment Programme (n.d.). The voice of the environment. Citováno 3. března 2014, dostupné z: <http://www.unep.org/About/>.

World Summit on sustainable development (2006). *Johannesburg Summit 2002*. Citováno 23. 1. 2013, dostupné z: http://www.un.org/jsummit/html/basic_info/basicinfo.html.

Žlebek, P. (n.d.). Místní Agenda 21 a strategické plánování „Zkušenosti z regionální praxe“. Citováno 18. března 2014, dostupný z: http://www.nszm.cz/cb21/archiv/material/09.MA21_Zlebek.pdf.

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka 1: Počet všech účastníků v kategoriích MA21.....	30
Tabulka 2: Zastoupení obcí do 2000 obyvatel v MA21 (rok 2013).....	39
Tabulka 3: Složky ekologické stopy – Horosedly.....	48
Tabulka 4: Složky biokapacity, výpočet – Horosedly.....	48
Tabulka 5: SWOT analýza obce Horosedly.....	50
Tabulka 6: Složky ekologické stopy – Strakonice.....	56
Tabulka 7: Složky biokapacity, výpočet – Strakonice.....	56
Tabulka 8: SWOT analýza města Strakonice.....	59
Graf 1: Účastní se obec aktivně programu MA21?	40
Graf 2: Proč se Vaše obec rozhodla do MA21 zapojit?	41
Graf 3: Jaký byl stav životního prostředí před zapojením do MA21?	41
Graf 4: Jak velké je dobrovolné zapojení občanů obce do jejích aktivit v rámci MA21?	42
Graf 5: Jaké jsou záporné vlivy v účasti v MA21?	43
Graf 6: Jaké jsou klady účasti v MA21?	44
Graf 7: Doporučujete ostatním obcím, aby se zapojily do MA21?	44

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Letecký snímek obce Horosedly.....	69
Příloha 2: Letecký snímek města Strakonice.....	69
Příloha 3: Kritéria MA21 – Malé obce.....	70
Příloha 4: Kritéria MA21 – Obce.....	74

Příloha 1: Letecký snímek obce Horosedly

Zdroj: <http://www.horosedly.cz/obrazky-z-obce/gs-1015/p1=2339>.

Příloha 2: Letecký snímek – Strakonice

Zdroj: <http://www.strakonice.eu/content/letecke-snimky-strakonice>.

Příloha 3: Kritéria MA21 – Malé obce

Kritéria MA21 pro malé obce do 2 tis. obyvatel

KATEGORIE ZÁJEMCI

Č.	KRITÉRIUM	UKAZATEL	LIMIT
i	Zájem o zápis do evidence MA21	Vyplnění registračního formuláře do Databáze MA21	Ano/Ne
ii	Kontaktní osoba MA21	Stanovení kontaktní osoby - zástupce právnické osoby	Ano/Ne
iii	Zpětná vazba o stavu MA21	Pravidelné potvrzení zájmu o evidenci v Databázi MA21	Ano/Ne

KATEGORIE D

Kontrola odb. správnosti doložených dokumentů v kategorii „D“ je zajištěna prostřednictvím CENÍ A a následně prostřednictvím „veřejné“ kontroly.

Č.	KRITÉRIUM	Č. ukazatel	UKAZATEL	LIMIT	DOKUMENTACE	PŘÍLOHA (DŮKAZ)
1.	Organizační struktura MA21	1.1	Ustanovení zodpovědného politika pro MA21	Ano/Ne	Příjmení, jméno, titul: Funkce: Kontaktní e-mail: Kontaktní tel.:	• Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení zastupitelstva o ustanovení zodpovědného politika
		1.2	Ustanovení koordinátora MA21 (v rámci úřadu či organizace zřízené/pověřené obcí)	Ano/Ne	Příjmení, jméno, titul: Zařazení v rámci úřadu: Kontaktní e-mail: Kontaktní tel.:	• Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení rady/zastupitelstva o ustanovení koordinátora nebo náplň práce koordinátora nebo smlouva o koordinaci mezi obcí a pověřenou organizací
		1.3	Existence neformální skupiny pro MA21 (může být i oficiální orgán)	Ano/Ne	Název skupiny pro MA21: Datum ustanovení skupiny pro MA21:	• Elektronická verze seznamu členů skupiny pro MA21 a subjektů, které členové zastupují
2.	Aktivní zapojování veřejnosti do oblastí plánování, a rozhodování (typu kulaté stoly, fórum UR/MA21 aj.)	2.1	Plánování s veřejností (akční nebo komunitní plánování)	Minimálně 1 plánovací akce za rok	Název plánovací akce 1: Téma/obsah akce 1: Termín akce 1:	• Elektronická verze zápisu nebo záznamu k proběhnutí plánovací akce 1 • Fotodokumentace – <i>nepovinná příloha</i>

* Malá obec se může dobrovolně rozhodnout k využití možnosti plnit kritéria municipality „vyššího stupně“ (pro města).

Kritéria MA21 – pro malé obce do 2 tis. obyvatel

3.	Prezentace činnosti a výstupů MA21	3.1.	Aktualizace webové stránky s informacemi o MA21	Informace o aktuálních aktivitách v daném roce na webu	Webový odkaz na stránku s informacemi o MA21	
		3.2	Uveřejňování zpráv o MA21 v místních/regionálních/celo státních médiích	Minimálně 2 zprávy v médiích za rok	Název článku 1: Datum publikování článku 1: Název média: Název článku 2: Datum publikování článku 2: Název média:	<ul style="list-style-type: none"> Scan článku 1 Scan článku 2
4.	Spolupráce/partnerství veřejné správy, občanského sektoru a podnikatelského sektoru	4.1	Společně zapojení zástupců občanského sektoru a podnikatelského sektoru do aktivit v rámci MA21	Minimálně 1 společná aktivita za rok	Název společné aktivity 1: Téma/obsah aktivity 1:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická zpráva o společné aktivitě zástupců občanského, veřejného a podnikatelského sektoru nebo scan prezenční listiny nebo článku nebo smlouvy o partnerství v projektu nebo elektronická verze seznamu členů skupiny pro MA21 (aktivita 1)

KATEGORIE C

Kontrola odb. správnosti doložených dokumentů v kategorii „C“ a souhlas se splněním kategorie jsou zajišťovány prostřednictvím členů PS MA21. Ti jsou o postupu města/obce/regionu do této kategorie informováni ze strany CENIA a je jim vymezena lhůta 10ti pracovních dnů, kdy mohou doloženou dokumentaci připomínkovat či rozporovat. Případné připomínky jsou shromažďovány po tuto dobu prostřednictvím CENIA a následně zasílány dané municipalitě k vypořádání. Až po uplnění kontrolní lhůty je městu/obci/regionu kategorie uznána za splněnou (nejsou-li ke kvalitě obsažené dokumentace žádné připomínky).

Č.	KRITÉRIUM	Č. ukaz.	UKAZATEL	LIMIT	DOKUMENTACE	PŘÍLOHA (DŮKAZ)
5.	Oficiální orgán samosprávy pro MA21	5.1	Ustanovení existence orgánu rady/zastupitelstva pro sledování postupu MA21 složeného ze zástupců veřejné správy, neziskového sektoru a komerčního sektoru	Ano/Ne Min. 1 zástupce z každého sektoru	Název orgánu: Datum ustavení orgánu:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení rady/zastupitelstva o ustanovení nebo pověření orgánu Seznam členů oficiálního orgánu pro MA21 vč. subjektů, které zastupují

2

Kritéria MA21 – pro malé obce do 2 tis. obyvatel

6.	Oficiálně schválený dokument k MA21 (deklarace, charta apod.)	6.1	Schválení dokumentu k MA21 zastupitelstvem obce	Ano/Ne	Název dokumentu: Datum schválení dokumentu:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení zastupitelstva o schválení dokumentu Elektronická verze dokumentu
7.	Informace, vzdělávání a osvěta k UR a MA21	7.1.	Přítomnost osvětových kampaní a akcí k UR (Den Země, Evropský týden mobility apod.)	Minimálně 1 kampaň nebo akce za rok	Název kampaně/akce: Datum konání kampaně/akce: Pořadatel kampaně/akce: Partneři kampaně/akce: Odhad počtu účastníků:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze tiskové zprávy / článku k proběhlé kampani /akci Fotodokumentace - <i>nepovinná příloha</i>
8.	Sledování a hodnocení procesu MA21	8.1	Projednání roční pravidelné zprávy o MA21 nebo akčního plánu nebo zlepšování MA21 radou nebo zastupitelstvem obce	Ano/Ne	Název zprávy/akčního plánu: Datum projednání zprávy/akčního plánu:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení rady/zastupitelstva o projednání nebo schválení dokumentu Elektronická verze dokumentu
9.	Finanční podpora aktivit MA21 ze strany samosprávy	9.1	Schválení finanční podpory aktivit MA21 vyplývajících z kom. plánování radou nebo zastupitelstvem obce (možno jednorázová i systematická podpora)	Minimálně 1 x za rok	Projekt / aktivita: Oblast využití finanční podpory:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení rady/zastupitelstva o schválení finanční podpory
10.	Pravidelné veřejné fórum UR/MA21 k celkovému rozvoji obce	10.1	Přítomnost veřejného fóra UR/MA21 k celkovému rozvoji obce	Minimálně 1 x za rok	Datum konání fóra: Počet účastníků fóra:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze výstupu zápisu z fóra - komunitní plán nebo komunitní vize rozvoje Scan prezenční listiny Fotodokumentace - <i>nepovinná příloha</i>

3

KATEGORIE B

Kontrola odb. správnosti doložených dokumentů v kategorii „B“ a postupu municipality dle deklarovaných zásad MA21 je prováděna přímo na místě v daném městě/obci/regionu za účasti odborné komise složené ze zástupců PS MA21. Součástí splnění kategorie „B“ je zároveň „gbhajoba“ postupu města/obce/regionu v rámci standardního zasedání PS MA21.

Č.	KRITÉRIUM	Č. ukazatel	UKAZATEL	LIMIT	DOKUMENTACE	PŘÍLOHA (DŮKAZ)
11.	Strategie UR města/obce nebo strategický plán rozvoje města/obce respektující principy UR	11.1	Strategie UR města/obce nebo strategický plán k UR schválený zastupitelstvem města/obce	Ano/Ne	Název dokumentu: Datum schválení dokumentu:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení zastupitelstva o schválení dokumentu Elektronická verze dokumentu

Kritérium 11 není po obcích do 2 tis. obyvatel vyžadováno.

12.	Dílčí koncepce, která je v souladu se Strategií UR města/obce nebo strategickým plánem rozvoje města/obce respektujícím principy UR	12.1	Dílčí koncepce, která naplňuje principy UR, schválená zastupitelstvem města/obce	Prohlášení o naplňování principů UR uvedeno min. v 1 platné dílčí koncepci	Název dokumentu: Datum schválení dokumentu:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení zastupitelstva o schválení dokumentu (koncepce) Elektronická verze dokumentu (koncepce)
-----	---	------	--	--	--	---

Kritérium 12 není po obcích do 2 tis. obyvatel vyžadováno.

13.	Systém finanční podpory města/obce pro realizaci opatření MA21	13.1	Schválení systému finanční podpory (nebo alespoň jeho dílčí část) zahrnujícího podporu MA21 radou nebo zastupitelstvem města/obce	Ano/Ne	Datum usnesení o schválení systému finanční podpory: Typ systému finanční podpory (např. grantový systém atp.):	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení rady/zastupitelstva o schválení systému finanční podpory Elektronická verze přehledu oblastí zahrnutých do systému finanční podpory
-----	--	------	---	--------	--	---

Kritérium 13 není po obcích do 2 tis. obyvatel vyžadováno.

14.	Získávání externích zdrojů pro realizaci MA21	14.1	Získávání externích zdrojů pro realizaci aktivit MA21 (externí dotace, granty aj.)	Minimálně 1 aktivní externí zdroj nebo podaná žádost v roce	Název externího finančního zdroje: Výše finanční podpory: Název projektu: Nositel projektu:	<ul style="list-style-type: none"> Scan smlouvy nebo jiného dokumentu o poskytnutí finanční podpory nebo scan dokladu o podání odpovídající projektové žádosti nebo scan doložení partnerství obce na odpovídajícím projektu mikroregionu/kraje
-----	---	------	--	---	--	--

4

15.	Stanovení a sledování vlastních indikátorů MA21	15.1	Stanovení a sledování vlastních indikátorů vyplývajících z komunitního plánování	Ano/Ne	Celkový počet sledovaných indikátorů:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronický přehled sledovaných indikátorů (popř. odkaz na webové stránky, kde je přehled k nalezení)
-----	---	------	--	--------	---------------------------------------	--

16.	Sledování mezinárodně standardizovaných indikátorů UR	16.1	Sledování mezinárodních indikátorů UR	Ano/Ne	Celkový počet sledovaných indikátorů:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronický přehled sledovaných indikátorů (popř. odkaz na webové stránky, kde je přehled k nalezení)
-----	---	------	---------------------------------------	--------	---------------------------------------	--

POZN. Kritérium č. 16 bude sledováno pouze v případě, že bude k dispozici metodika sledování mezinárodně standardizovaných indikátorů pro úroveň obcí do 2.tis. obyvatel. Do této doby není pro uznání celé kategorie povinně vyžadován.

17.	Certifikované proškolení koordinátora MA21	17.1	Absolvování případně aktuální účast koordinátora MA21 na akreditovaném školení pro koordinátory MA21	Ano/Ne	Datum absolvování nebo zahájení akreditovaného školení: Jméno a příjmení školené osoby: Číslo akreditace vzdělávacího programu: Název školící instituce:	<ul style="list-style-type: none"> Scan potvrzení o absolvování nebo aktuální účasti v akreditovaném vzdělávání od školící instituce
-----	--	------	--	--------	---	---

18.	Výměna zkušeností a přenos příkladů dobré praxe v oblasti MA21	18.1	Aktivní zveřejňování vlastních příkladů dobré praxe v rámci tématické akce regionálního/celostátního významu, příp. veřejně přístupné databáze	Ano/Ne	Název akce/databáze, kde byly příklady dobré praxe prezentovány: Datum, kdy byly příklady dobré praxe na akci/v databázi prezentovány:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická prezentace (ppt prezentace nebo popis) příkladů dobré praxe nebo odkaz na elektronický popis příkladů dobré praxe v rámci veřejně přístupné databáze
-----	--	------	--	--------	---	---

5

KATEGORIE A

Kategorii „A“ je možno splnit až poté, co město/ obec/ region ve 3 po sobě jdoucích letech úspěšně obhájí kategorii „B“. Kontrola odborné správnosti doložených dokumentů v kategorii „A“ a postupu municipality dle deklarovaných zásad MA21 je prováděna přímo na místě v daném městě/ obci/ regionu za účasti odborné komise složené ze zástupců PS MA21. Součástí splnění kategorie „A“ je zároveň „obhajoba“ postupu města/ obce/ regionu v rámci standardního zasedání PS MA21.

Č.	KRITÉRIUM	Č. ukazatel	UKAZATEL	LIMIT	DOKUMENTACE	PŘÍLOHA (DŮKAZ)
19.	Oficiální orgán samosprávy pro sledování stavu UR	19.1	Ustanovení orgánu rady nebo zastupitelstva města/obce	Ano/Ne	Název orgánu: Datum ustavení orgánu:	• Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení rady/zastupitelstva o ustanovení nebo pověření orgánu
<i>Kritérium 19 není po obcích do 2 tis. obyvatel vyžadováno.</i>						
20.	Management kvality v rámci veřejné správy	20.1	Zavedení certifikovaného systému řízení kvality v rámci činnosti úřadu města/obce (např. ISO, CAF, EMS, EMAS)	Ano/Ne	Název certifikace: Datum získání certifikace:	• Scan certifikátu systému řízení kvality činnosti úřadu
<i>Kritérium 20 není po obcích do 2 tis. obyvatel vyžadováno.</i>						
21.	Principy UR jsou ve obci prakticky uplatňovány	21.1	Udržení zlepšování stávajícího stavu a vlivu na UR (dle vlastních nebo standardizovaných indikátorů)	Zjištění stavu /vlivu minimálně 1 x za 3 roky	Datum posledního provedení sledování stavu udržitelnosti:	• Elektronická verze zprávy o vývoji stavu/vlivu na UR dle sledovaných indikátorů
		21.2	Udržení zlepšování spokojenosti obyvatel s kvalitou života v obci a s procesem MA21	Zjištění stavu minimálně 1 x za 3 roky	Datum poslední provedené analýzy (ankety/průzkumu) spokojenosti obyvatel:	• Elektronická zpráva o výsledcích analýzy (ankety/průzkumu) spokojenosti obyvatel

Zdroj:

<http://ma21.cenia.cz/Z%C3%A1kladn%C3%ADinformaceMA21/KriteriaMA21/tabid/93/language/cs-CZ/Default.aspx>.

Příloha 4: Kritéria MA21 – Obce

Kritéria MA21 pro města a obce

KATEGORIE ZÁJEMCI

Č.	KRITÉRIUM	UKAZATEL	LIMIT
i	Zájem o zápis do evidence MA21	Vyplnění registračního formuláře do Databáze MA21	Ano/Ne
ii	Kontaktní osoba MA21	Stanovení kontaktní osoby - zástupce právnické osoby	Ano/Ne
iii	Zpětná vazba o stavu MA21	Pravidelné potvrzení zájmu o evidenci v Databázi MA21	Ano/Ne

KATEGORIE D

Kontrola odb. správnosti doložených dokumentů v kategorii „D“ je zajištěna prostřednictvím CENIA a následně prostřednictvím „veřejné“ kontroly.

Č.	KRITÉRIUM	Č. uka zat.	UKAZATEL	LIMIT	DOKUMENTACE	PŘÍLOHA (DŮKAZ)
1.	Organizační struktura MA21	1.1	Ustanovení zodpovědného politika pro MA21	Ano/Ne	Příjmení, jméno, titul: Funkce: Kontaktní e-mail: Kontaktní tel.:	• Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení zastupitelstva o ustanovení zodpovědného politika
		1.2	Ustanovení koordinátora MA21 (v rámci úřadu či organizace zřízené městem/obcí)	Ano/Ne	Příjmení, jméno, titul: Zařazení v rámci úřadu: Kontaktní e-mail: Kontaktní tel.:	• Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení rady/zastupitelstva o ustanovení koordinátora nebo náplň práce koordinátora nebo smlouva o koordinaci mezi městem/obcí a pověřenou organizací
		1.3	Existence neformální skupiny pro MA21 (může být i oficiální orgán)	Ano/Ne	Název skupiny pro MA21: Datum ustanovení skupiny pro MA21:	• Elektronická verze seznamu členů skupiny pro MA21 a subjektů, které členové zastupují
2.	Aktivní zapojování veřejnosti do oblastí plánování, a rozhodování (typu kulaté stoly, forum UR/MA21 aj.)	2.1	Plánování s veřejností (akční nebo komunitní plánování)	Minimálně 2 plánovací akce za rok	Název plánovací akce 1: Téma/obsah akce 1: Termín akce 1: Název plánovací akce 2: Téma/obsah akce 2: Termín akce 2:	• Elektronická verze zápisu nebo záznamu k proběhlé plánovací akci 1 • Fotodokumentace – <i>nepovinná příloha</i> • Elektronická verze zápisu nebo záznamu k proběhlé plánovací akci 2 • Fotodokumentace – <i>nepovinná příloha</i>

Kritéria MA21 - města, obce

3.	Prezentace činnosti a výstupů MA21	3.1.	Aktualizace webové stránky s informacemi o MA21	Informace o aktuálních aktivitách v daném roce na webu	Webový odkaz na stránku s informacemi o MA21	
		3.2.	Uveřejňování zpráv o MA21 v místních/regionálních/celeostátních médiích	Minimálně 2 zprávy v médiích za každé pololetí (4 zprávy za rok)	Název článku 1: Datum publikování článku 1: Název média: Název článku 2: Datum publikování článku 2: Název média: Název článku 3: Datum publikování článku 3: Název média: Název článku 4: Datum publikování článku 4: Název média:	• Scan článku 1 • Scan článku 2 • Scan článku 3 • Scan článku 4
4.	Spolupráce/partnerství sektoru veřejné správy, občanského sektoru a podnikatelského sektoru	4.1	Společné zapojení zástupců občanského sektoru a podnikatelského sektoru do aktivit v rámci MA21	Minimálně 2 společné aktivity za rok	Název společné aktivity 1: Téma/obsah aktivity 1: Název společné aktivity 2: Téma/obsah aktivity 2:	• Elektronická zpráva o společné aktivitě zástupců občanského, veřejného a podnikatelského sektoru nebo scan prezentační listiny/článku/smlouvy o partnerství v projektu nebo elektronická verze seznamu členů skupiny pro MA21 (aktivita 1) • Elektronická zpráva o společné aktivitě zástupců občanského, veřejného a podnikatelského sektoru nebo scan prezentační listiny/článku/smlouvy o partnerství v projektu nebo elektronická verze seznamu členů skupiny pro MA21 (aktivita 2)

KATEGORIE C

Kontrola odb. správnosti doložených dokumentů v kategorii „C“ a souhlas se splněním kategorie jsou zajišťovány prostřednictvím členů PS MA21. Ti jsou o postupu města/obce/regionu do této kategorie informováni ze strany CENIA a je jim vymezena lhůta 10ti pracovních dnů, kdy mohou doloženou dokumentaci připomínkovat či rozporovat. Případné připomínky jsou shromažďovány po tuto dobu prostřednictvím CENIA a následně zasílány dané municipalitě k vyřazení. Až po uplynutí kontrolní lhůty je městu/obci/regionu kategorie uznána za splněnou (nejsou-li ke kvalitě obsažené dokumentace žádné připomínky).

Č.	KRITÉRIUM	Č. uka zat.	UKAZATEL	LIMIT	DOKUMENTACE	PŘÍLOHA (DOKAZ)
5.	Oficiální orgán samosprávy pro MA21	5.1	<i>Ustanovení/existence orgánu rady/zastupitelstva pro sledování postupu MA21 složeného ze zástupců veřejné správy, neziskového sektoru a komerčního sektoru</i>	Ano/Ne Min. 1 zástupce z každého sektoru	Název orgánu: Datum ustavení orgánu:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení rady/zastupitelstva o ustanovení nebo pověření orgánu vč. seznamu členů
6.	Oficiálně schválený dokument k MA21 (deklarace, charta apod.)	6.1	<i>Schválení dokumentu k MA21 zastupitelstvem města/obce</i>	Ano/Ne	Název dokumentu: Datum schválení dokumentu:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení zastupitelstva o schválení dokumentu Elektronická verze dokumentu
7.	Informace, vzdělávání a osvěta k UR a MA21	7.1.	<i>Pořádání osvětových kampaní k UR (Den Země, Evropský týden mobility apod.)</i>	Minimálně 1 kampaň za rok	Název kampaně: Datum konání kampaně: Pořadatel kampaně: Partneři kampaně: Odhad počtu účastníků:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze tiskové zprávy k proběhlé kampani Fotodokumentace - <i>neповinná příloha</i>
		7.2.	<i>Realizace osvětových akcí k UR, MA21 a souvisejícím tématům pro úřad nebo veřejnost (mimo kampaně)</i>	Minimálně 1 osvětová akce za rok	Název osvětové akce: Datum konání osvětové akce: Pořadatel osvětové akce: Partneři osvětové akce: Počet účastníků:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze tiskové zprávy / článku k proběhlé osvětové akci Scan prezentační listiny Fotodokumentace - <i>neповinná příloha</i>
8.	Sledování a hodnocení procesu MA21	8.1	<i>Projednání roční pravidelné zprávy o MA21 nebo akčního plánu zlepšování MA21 radou nebo zastupitelstvem města/obce</i>	Ano/Ne	Název zprávy/akčního plánu: Datum projednání zprávy/akčního plánu:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení rady/zastupitelstva o projednání nebo schválení dokumentu Elektronická verze dokumentu

3

9.	Finanční podpora aktivit MA21 ze strany samosprávy	9.1	<i>Schválení finanční podpory aktivit MA21 vyplývajících z kom. plánování radou nebo zastupitelstvem města/obce (možno jednorázová i systematická podpora)</i>	Minimálně 1 x za rok	Projekt / aktivita: Oblast využití finanční podpory:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení rady/zastupitelstva o schválení finanční podpory
10.	Pravidelné veřejné fórum UR/MA21 k celkovému rozvoji města/obce	10.1	<i>Pořádání veřejného fóra UR/MA21 k celkovému rozvoji města/obce</i>	Minimálně 1 x za rok	Datum konání fóra: Počet účastníků fóra:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze výstupu zápisu z fóra - komunitní plán nebo komunitní vize rozvoje Scan prezentační listiny Fotodokumentace - <i>neповinná příloha</i>

KATEGORIE B

Kontrola odb. správnosti doložených dokumentů v kategorii „B“ a postupu municipality dle deklarovaných zásad MA21 je prováděna přímo na místě v daném městě/obci/regionu za účasti odborné komise složené ze zástupců PS MA21. Součástí splnění kategorie „B“ je zároveň „**obhajoba**“ postupu města/obce/regionu v rámci standardního zasedání PS MA21.

Č.	KRITÉRIUM	Č. uka zat.	UKAZATEL	LIMIT	DOKUMENTACE	PŘÍLOHA (DOKAZ)
11.	Strategie UR města/obce nebo strategický plán rozvoje města/obce respektující principy UR	11.1	<i>Strategie UR města/obce nebo strategický plán k UR schválené zastupitelstvem města/obce</i>	Ano/Ne	Název dokumentu: Datum schválení dokumentu:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení zastupitelstva o schválení dokumentu Elektronická verze dokumentu (povinné požadavky: 1. Strategie zahrnuje všechny tři pilíře UR; 2. Strategie zahrnuje jasný politický závazek k UR; 3. Dopad strategie je sledován pomocí min. 1 standardizovaného indikátoru; 4. Strategie nebo její akční plán jsou provázány na rozpočet města)
12.	Dílčí koncepce, která je v souladu se Strategií UR města/obce nebo strategickým plánem rozvoje města/obce respektující principy UR	12.1	<i>Dílčí koncepce, která naplňuje principy UR, schválená zastupitelstvem města/obce</i>	Prohlášení o naplňování principů UR uvedeno min. v 1 platné dílčí koncepci	Název dokumentu: Datum schválení dokumentu:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení zastupitelstva o schválení dokumentu (koncepce) Elektronická verze dokumentu (koncepce)
13.	Systém finanční podpory	13.1	<i>Schválení systému finanční podpory (nebo alespoň jeho</i>	Ano/Ne	Datum usnesení o schválení systému finanční podpory:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení rady/zastupitelstva o schválení systému

4

Kritéria MA21 – města, obce

	města/obce pro realizaci opatření MA21	dílčí částí) zahrnujícího podporu MA21 radou nebo zastupitelstvem města/obce		Typ systému finanční podpory (např. grantový systém atp.):	finanční podpory • Elektronická verze přehledu oblasti zahrnutých do systému finanční podpory
14.	Získávání externích zdrojů pro realizaci MA21	14.1 Získávání externích zdrojů pro realizaci aktivit MA21 (externí dotace, granty aj.)	Minimálně 1 aktivní externí zdroj nebo podaná žádost v roce	Název externího finančního zdroje: Výše finanční podpory: Název projektu: Nositel projektu:	• Scan smlouvy nebo jiného dokumentu o poskytnutí finanční podpory nebo scan dokladu o podání odpovídající projektové žádosti
15.	Stanovení a sledování vlastních indikátorů MA21	15.1 Stanovení a sledování vlastních indikátorů vyplývajících z komunitního plánování	Ano/Ne	Celkový počet sledovaných indikátorů:	• Elektronický přehled sledovaných indikátorů (popř. odkaz na webové stránky, kde je přehled k nalezení)
16.	Sledování mezinárodních standardizovaných indikátorů UR	16.1 Sledování mezinárodních indikátorů UR	Ano/Ne	Celkový počet sledovaných indikátorů:	• Elektronický přehled sledovaných indikátorů (popř. odkaz na webové stránky, kde je přehled k nalezení)
17.	Certifikované proškolení koordinátora MA21	17.1 Absolvování případně aktuální účast koordinátora MA21 na akreditovaném školení pro koordinátory MA21	Ano/Ne	Datum absolvování nebo zahájení akreditovaného školení: Jméno a příjmení školené osoby: Číslo akreditačního vzdělávacího programu: Název školící instituce:	• Scan potvrzení o absolvování nebo aktuální účasti v akreditovaném vzdělávání od školící instituce
18.	Výměna zkušeností a přenos příkladů dobré praxe v oblasti MA21	18.1 Aktivní zveřejňování vlastních příkladů dobré praxe v rámci tématické akce min. regionálního významu, příp. veřejně přístupné databáze	Ano/Ne	Název akce/databáze, kde byly příklady dobré praxe prezentovány: Datum, kdy byly příklady dobré praxe na akci/v databázi prezentovány:	• Elektronická prezentace (ppt prezentace nebo popis) příkladů dobré praxe nebo odkaz na elektronický popis příkladů dobré praxe v rámci veřejně přístupné databáze

5

Kritéria MA21 – města, obce

KATEGORIE A

Kategorii „A“ je možno splnit až poté, co město/obec/region **ve 3 po sobě idoucích letech úspěšně obhájí kategorii „B“**. Kontrola odborné správnosti doložených dokumentů v kategorii „A“ a postupu municipality dle deklarovaných zásad MA21 je prováděna přímo na místě v daném městě/obci/regionu za účasti odborné komise složené ze zástupců PS MA21. Součástí splnění kategorie „A“ je zároveň „obhajoba“ postupu města/obce/regionu v rámci standardního zasedání PS MA21.

Č.	KRITÉRIUM	Č. uka zař.	UKAZATEL	LIMIT	DOKUMENTACE	PŘÍLOHA (DŮKAZ)
19.	Oficiální orgán samosprávy pro sledování stavu UR	19.1	Ustanovení orgánu rady nebo zastupitelstva města/obce	Ano/Ne	Název orgánu: Datum ustavení orgánu:	• Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení rady/zastupitelstva o ustanovení nebo pověření orgánu
20.	Management kvality v rámci veřejné správy	20.1	Zavedení certifikovaného systému řízení kvality v rámci činnosti úřadu města/obce (např. ISO, CAF, EMS, EMAS)	Ano/Ne	Název certifikace: Datum získání certifikace:	• Scan certifikátu systému řízení kvality činnosti úřadu
21.	Principy UR jsou ve městě/obci prakticky uplatňovány	21.1	Udržení/zlepšení stávajícího stavu a vlivu na UR (dle vlastních nebo standardizovaných indikátorů)	Zjištění stavu /vlivu minimálně 1 x za 3 roky	Datum posledního provedení sledování stavu udržitelnosti:	• Elektronická verze zprávy o vývoji stavu/vlivu na UR dle sledovaných indikátorů
		21.2	Udržení/zlepšení spokojenosti obyvatel s kvalitou života v obci/městě a s procesem MA21	Zjištění stavu minimálně 1 x za 3 roky	Datum poslední provedené analýzy (ankety/průzkumu) spokojenosti obyvatel:	• Elektronická zpráva o výsledcích analýzy (ankety/průzkumu) spokojenosti obyvatel

6

Zdroj:

<http://ma21.cenia.cz/Z%C3%A1kladn%C3%ADnformaceMA21/KriteriaMA21/tabid/93/language/cs-CZ/Default.aspx>.